№ 215 — Opłata pocztowa uiszczona gotówką — פרייז 20 גראשען — Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47 ‖ מיטוואך, י"ז אלול תרפ"ז ‖ 14 września 1927 r. ‖ צוואנציגסטער יאהרגאנג

ערשטע זיצונג פון דער סיים-סעסיע
בעשטימט געווארען אויף דעם 19. סעפטעמבער.

וו א ר ש א, 13. סעפטעמבער (טעלעפאניש פון אונזער ספעצ. קארעספאנדענט) נעכטען 6 פארטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון סעניארען-קאנווענט. צו דער זיצונג זענען נישט געקומען די פארשטעהער פון „ווזוואלעניע" און פון די דייטשען. דער מארשאלעק האט ערקלערט, אז ער האט זיך נישט געוועהן מיט'ן פרעזעס פון „ווזוואלעניע" און די דעפוטאטען פון דאזיגען קלוב, וואס האבען זיך געטיגען אין סיים האבען נישט גענומען אנטייל אין דער זיצונג.

ביי דער ערעפנונג פון דער זיצונג האט דער מארשאלעק ראטאי אבגעגעבען פאלגענדע ערקלערונג: הגות דער דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען צו-זאמענרופען די אויסערגעוועהנליכע סעסיע האט געטראגען אזא סטיליסטיש-גראמאטיקאלישען כאראקטער, וואס האט איהם געצוואונגען צו פערטראכטען זיך, צי וואס נישט קומען א נייער אקט, וואס זאל אויסקלערען דעם דערמאנטען דעקרעט, דע-ריבער האט דער מארשאלעק נישט צונויפגערופען די סעסיע אויף דעם 13. ווי ס'איז פאראויסגעזעהן אין דעקרעט.

די ערשטע זיצונג פון סיים איז בעשטימט געווארען אויף דעם 19. סעפטעמבער 4 נאכם.

דער סדר-היום איז פאלגענדער: דריטע לעזונג פון זעלבסטפערוואלטונג-געזעץ, פרעסע-דעקרעט, דזיעננניק אוסטאוו א. א.

דעפ. רימאר (נ.ד.) האט געפרעגט דעם מארשאלעק צי מ'וועט אויף דער רעגירונגס-בענק עפיס קענען ארייננעמען אינטערפעלאציעס און פארשלאגען. דערויף האט דער מארשאלעק ערקלערט, אז לויט'ן רעגולאמין איז אלץ ערלויבט ווי ביי יעדער געוועהנליכער סעסיע.

אין דער זיצונג פון סעניארען-קאנווענט האט זיך בעטייליגט מצד דעם יודישען קאלא דער דעפ. הארטגלאס.

6 טויט-אורטיילען אין ליטע.

ק א וו נ א, 13. סעפט. (פאט) דאס פעלד-געריכט אין טוראגי האט פעראורטיילט 6 בעטייליגטע אינ'ם אויפשטאנד צום טויט. הייגט אין דער פריה איז דער אורטייל אויסגעפיהרט געווארען. דער גען. קאמענדאנט פון טוראגי איז געווארען ארעסטירט צוליב דעם, וואס ער האט פערנאכלעסיגט זיין אמט.

ארץ-ישראל אויפ'ן סדר היום פון דער מאנדאט-קאמיסיע
ביי דער פעלקער-ליגע.

ג ע נ ף, 13. סעפטעמבער (טעלעגראפיש דורך יט"א) דער ראט פון פעלקער-בונד האט אויסגעהערט א בעריכט פון דער שטענדיגער מאנדאט-קאמיסיע און די רעזולטאטען פון דער עלפטער סעסיע, בעת וועלכער ס'זענען בעהאנדעלט געווארען די אנגעלעגענהייטען פון ארץ-ישראל, דער ראט האט בעשטעטיגט אלע בע-שלוסען אהן א דיסקוסיע.

דער פעלקער-בונד האט אויסגעדריקט זיין טיפסטען מיטגעפיהל דער ענגלישער רעגירונג און די ארץ-ישראל'דיגע בעפעלקערונג, וואס האבען געליטען פון דער ערד-ציטערניש.

פאשיסטישע זשורנאליסטען ארויסגעטרעטען
פון זשורנאליסטען-פערבאנד ביי דער פעלקער-ליגע.

ג ע נ ף, 13 סעפטעמבער (אטע) די פאשיסטישע זשורנאליסטען זענען ארויס-געטרעטען פון זשורנאליסטען-פערבאנד ביי דער פעלקער-ליגע. די סבה פונ'ם ארויסטריט איז דאס וואס אין דער פערוואלטונג פון פערבאנד איז אויסגעוועהלט געווארען אן איטאליענישער זשורנאליסט מיט אנטי-פאשיסטישע ראדיקאלע אנשוי-אונגען, וועלכער האט אלס פאליטישער עמיגראנט געלעבט אין גענף און מיטגע-ארבייט אין איניגע פראנצויזישע און ענגלישע צייטונגען.

איהר זענט רוהיג געשלאפען אין די בעטען,
און נישט געוואוסט, אז מאנטאג ביינאכט איז פאר-געקומען אן ערד-ציטערניש אין גאנץ פוילען.

וו א ר ש א, (טעלעפאניש) מאנטאג ביינאכט האט זיך אויף זעהר פיל ערטער אין פוילען געפילט א לייכטע ערד-ציטערניש, וועלכע האט זעלבסטפער-שטענדליך ארויסגערופען א סענסאציע און א בעאונרוהיגונג אין לאנד. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט א פוילישער געלעהרטער ערקלערט פאר א פארשטעהער פון דער פרעסע, אז די סייסמאגראפען פון קראקא און לעמבערג האבען ווירקליך אין יענער נאכט פערצייכענט א לייכטע ערד-ציטערניש.

די סבה דערפון איז דאס, וואס אין דרום-רוסלאנד איז אין דער זעלבער צייט פארגעקומען א גרויסע ערד-ציטערניש און ביי אזעלכע ערשיינונגען האט ער-קלערט דער פראפעסאר, הערט זיך דער ערד-שטויס פיל ווייטער פונ'ם ארט, וואו עס איז פארגעקומען די ווירקליכע ערד-ציטערניש.

געוועזענער דיר. פון א העברעאישער גימנאזיום שמד'ט זיך:

ק א וו נ ע. (יט"א) און א קאוונער קלוי-סטער האט זיך די טעג גע'שמד'ט אויפ'ן קאטאלישען גלויבען דער געוועזענער דירעקטאר פון העברעאישער פראגימ-נאזיע און ביישטאדט, שמעון באגד. דער משומד איז מיט איניגע יאהר צוריק בעוויזיגט געווארען פון זיין אמט אלס דירעקטאר פון גימנאזיע, וועגענדיג באשולדיגט אין א שווערען קרימינעלען פערברעכען.

דער שמד פון א געוועזענעם העברעאי-שען פעדאגאג האט און לויט געמאכט א שווערען רושם.

יודישער דעמאקראטישער וואהל-בלאק.

יודישע וועהלער! אין אלע וואהל-ענינים ווענדעט זיך אין די וואהל-ביורא'ס פון דעם יודישען דעמאקראטישען וואהל-בלאק וועלכע גע-פינען זיך:

1) זאוואדזקא 5 טעל. 44-17 (אין פאלקס-הויז); 2) פעטריקאווער 101 אין לאקאל פון סקויטען-ארגאניז.; 3) בשוזשעווער 5 אין לאקאל פון די לוין-וועבער.

די וואהל-ביורא'ס זענען טעטיג פון 13-טען סעפטעמבער ביז'ן 19-טען סעפטעמבער פון 7 ביז 9 אוונד און פון 19-טען סעפטעמבער ביז אין טאג פון די וואהלען א גאנצען טאג.

וועהלער! גרייט זיך צו די וואהלען צוו שטימען פאר די ליסטע פון יוד. דעמאקראט. וואהל-בלאק:

יודישע פאלקס-פארטיי אין לאדז, צענטער, האנדווערקער-ראט, צענטער, קליינהענדלער-פעראיין, דער ראד-פערקעהר אין לאדז, לוין-וועבער-מייסטער-פעראיין, פעראיין פון שניידער-כאלופניקעס, פעראיין פון האנדוועבער-מייסטער, סעקציעס פון האנדוו.-ראט: שוסטער, טישלער, בעקערס, סעקציעס פון קליינהענדלער-פעראיין: פישערס, געפלינעל-הענדלער, גארדעראבן-סעקציע: שאכערס, קיה-בעזיצער, מארק-און מארק-שטייער, נאס-הענדלער, הערינג-סעקציע, האלאנ.-הענדלער, סעקציעס פון ראד-פערקער: לאסטוואגן-בעזיצער, דראזשקע-בעזיצער, רעסארו-בעזיצער, פלייש-פיהרער

דער פאמיליע יוזעפאוויטש

צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען

ג"ע יעקב אהרן

דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל און ביילייד.

פאמיליע ליס און רייס.

הוי, נפלה עטרת ראשנו!

בלב נשבר ונדכה המו מודיעים ע"ד האסון הגדול בהלקח מאתנו האברך החסיד, המופלג בתורת ויראת שמים, המפורסם נ"ע

משה אהרן שו"ב מעיר שעראדז ערדינאסט

(בה"ר יצחק זלאטשעווער ז"ל) בשנת השלשים ותשע לימי חייו.

ההלוי' תהי' היום יום ד' י"ז אלול בשעה ה-2 בצהרים מבית-החולים של פוזננסקי, נובה טרגובה 1. המתאבלים עליו מאין הפוגות:

אשתו, בניו, בנותיו, אחיו, אחיותיו, גיסיו ומשפחתו.

אונזער מיטגליד ה' אברהם וויטקאווסקי און פאמיליע צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכער טאכטער

נ"ע גיטל

דריקען אויס דעם טיפסטען צער און מיטגעפיהל

גבאי דבית הכנסת של חברת חיטים זאכאדניא 42.

לעזט און אבאנירט דאס

לאדזער טאגעבלאט

Dr. Gutsztadt

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פאר פרויען- און אקושער-קראנקהייטען

Zachodnia 62 (Cegielniana 23)

Telefon 26-52

נעמט אן פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אווענד.

אין לעטשניצע „סאניטאס" צעגעלניאנא 29 פון 5.30 ביז 7.30 אווענד.

Dr. med. J. BETE

ספעציאליסט פאר אינערליכער און קינדער-קראנק.

צוריקגעקעהרט.

Piotrkowska 6, tel. 44-95

נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אווענד.

ד"ר. מעד. י. שעפס

פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילפע

ווסכאדניא 36

נעמט אן פון 5 ביז 7

Dr. med. Braun

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)

צוריקגעקעהרט

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26

נעמט אן פון 9—11 און פון 5—8 אוונט.

Dr. med. Z. Datyner

ספעציאליסט פאר נירען- בלאז און אורין-קראנק

Piramowicza 11 (פריהער קיליגנסקע)

Tel. 48-95.

נעמט אן פון 1 ביז 2 און 5—8 אווענד.

Komitet Synagogi przy Al. Kościuszki

niniejszym podaje do wiadomości, że

wydzierżawienie miejsc na rok 1927/28

odbywać się będzie w kancelarji Synagogi w porządku następującym:

a) dn. 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22 i 23 b. m. od godz. 8 do 7 ppłd.

b) dn. 18 i 25 b. m. od god. 10 rano do 1 w południe i od godz. 3 ppłd. do 7 wiecz,

c) dn. 26 b. m. od godz. 10 rano do godz. 1 w południe.

Osoby, pragnący odnowicz zeszłoroczną dzierzawę miejsc, zechcą zgłosić się do kancelarji Synagogi najpóźniej do poniedziałku, dnia 19 b. m. włącznie.

Z powodu ścisłej kontroli w roku bieżącym, uprasza się o każdorazowe okazywanie biletów przy wejściu do Synagogi, gdyż osoby, nieposiadające biletów, bezwzględnie wpuszczane nie będą.

Dr. med. G. Gersztajn

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Traugutta 12 (קרוטקא)

נעמט אן פון 12½—2, פאר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אוו.

Dr. med. H. Leichter

קאנסטאנטינער 9 רוג זאכאדניע, טעל. 49-66

צאהן-כירורג

ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען פון: שטשענקעס, גיטענס דורכ'ן לעם, צאהן-פיסטעלעס א.ז.וו.

נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג פון 9—11 פארט.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P, Narutowicza 25 (דזשיעלנא) Tel. 44-10

ספעציאליסט פאר נירען-, בלאז- און הארן-קראנקהייטען

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמ.

א לאמבארד-ווייט

פער'משכונ'ט אויף 60 זלאטעס איז געפונען געווארען. אבצונעהמען בעגען סמנים און אנאנס-קאסטען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

ד"ר מ. וואלפסאהן

ווסכאדניא 17, — טעל. 28-83

צוריקגעקעהרט.

טעגליך פרישע-זעצען

ווי אויך מיט שוואר'צמוטעס

St. Felezer

B. JOSKOWICZ

צוריקגעקעהרט

פולנאצנא Północna 4 טעל. 41-86

נעמט אן טעגליך פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמ.

גענעראל זאגורסקי לעבט.

דער אנטלאפענער גענעראל האט צוגעשיקט א בריף פון דאנציג קיין ווארשא

וו א ר ש א, (טעלעפאניש) נעכטען 11 ביינאכט האט די „זשעטשפאספאליטא" פראוויסגעלאזט אנ'עקסטרא-בלאט, אין וועלכען זי איז מודיע, אז דער צענטראל-קאמיטעט צו העלפען די אלמנות און יתומים פון די געפאלענע לופט-פליהער אין פוילען האט בעקומען צוגעשיקט א בריף פון גענעראל זאגורסקי מיט 40 זל. אלס חודש-ביישטייער פאר'ן חודש סעפטעמבער.

דער בריף איז אדרעסירט פון דאנציג.

דערביי בעמערקט דאס עקסטרא-בלאט, אז די האנשריפט פונ'ם בריף איז דעם גענעראל זאגורסקי'ס. דער אנטלאפענער גענעראל געפינט זיך אויף דער דעטסטער פלאטע אין דאנציג.

דאס ארייננטראגנע מיליטער-ביטעס פאר דער צייט דראהט מיט באלדיגע גערו דינען.

וו א ר ש א (טעלעפאניש) עס קומט אפט פאר. אז די פערזאנען, וועלכע ווילען געניסען פון די רעכט צו אנדערהאלבען יאהריגע מיליטער-דינסט געבען אן ווייערע ביטעס פאר דעם געהעריגען טערמין, נעמליך דעמאלט ווי זיי קאנען נאך געניסען פון א אדרעטשעניע אלס סטודענטען אין די הויך-שולען.

די מיליטער-מאכט בעקומענדיג אזא ביטע אויף דעם סמך פון דעם געזעץ בעהאנדעלט אזעלכע ביטעס אלס א בקשה אריינצוציהען די געהעריגע פערזאן אין דעם מיליטער. דעריבער גישט איין מאל האבען די פעטענטען מיט ערשטויונג געקומען בעפעהלען זיך תיכף ומיד צוצושטעלען צו דעם מיליטער.

די מיליטערישע מאכט, מאכט אויפמערקזאם און ווארענט אלע פעראינטערעסירטע פערזאנען זיי זאלען אין דער צוקונפט זיך צופאסען צו די געזעצען לויט וועלכע ביטעס וועגען אנדערהאלבען יאהריגע דינסט דארף מען ארייננטראגען אין דעם יאהר פון געהן דינען. (אקא)

א סיים, וואס טאלערירט אין זיינע רייהען קארפאנטי'ן...

קאן נישט ערווארטען קיין כבוד מצד דער געזעלשאפט.

אונטער דעם דאזיגען קעפעל שרייבט דער רעדאקטאר פון „גלאס פראוודי" א לענגערען ארטיקעל, אין וועלכען ער ווייזט אן, אז קארפאנטי האט אפגענארט דעם פינאנץ-אמט, אנגעבענדיג בעוואוסט-זיניג פאלשע ציפערן פון זיינע הכנסות, כדי נישט דארפען צו בעצאהלען קיין תכנסה-שטייער.

בעווייזענדיג מיט פאקטען און דאקו-מענטען, אז קארפאנטי, האט געהאלט כע'גנב'ענען די מלוכה-קאסע, און דאס האט ער געטון אין הסכם מיט די דייטשע אינדוסטריעלער אין אויבער-שלעזיען, וועלכע זענען נישט קיין גוטע פריינד פון פוילען. קומט די צייטונג צום אויספיהר, אז מ'דארף נישט זוכען די סיבות פון דער אונפאפולאריטעט פון סיים אין דער טאקטיק פון דער רעגי-רונג. די בעפעלקערונג קאן נישט האבען קיין דרך-ארץ און קיין צוטרוי צו א סיים, ווען אין זיינע רייהען געפינען זיך אזעלכע קארפאנטי'ס, וועלכע ווילען זיך בעפרייען פון מלוכה-לאסטען, און האנדלען אין איינקלאנג מיט פוילען'ס פיינד. ווען דער סיים וויל געווינען רעס-פעקט, מוז ער קודם-כל דערווייטערען קארפאנטי'ן.

זיצונג פונ'ם „ועד הפועל" פון דער אלוועלטליכער ארגאניזאציע „אגודת ישראל".

ק ר א ק א י, 13. סעפט. (טעלעפאניש). דיינט האט זיך דא געעפענט די זיצונג פון „ועד-הפועל" פון דער אלוועלטליכער ארטאדאקסישער ארגאניזאציע „אגודת ישראל". ביז איצט זענען שוין געקומען פון קראקוי די מיטגלידער פון „ועד-הפועל" דר. פנחס קאהן פון ווין, רא-זענהיים פון פראנקפורט, דר. דייטשלענ-דער און דר. בארענהיים פון ווין, דער טשאטשקאווער רבי, די דעפוטאטען אלידא קירשבוים און פיוועל סטעמפעל, די סענאטארען משה דייטשער און בלומנ-נער. עס ווערען יעצט ערווארט אנגעזעהע-נע פערזענליכקייטען פון דער „אגודה" פון דייטשלאנד, ענגלאנד, האלאנד, טשעכ-סלאוואקיי און אפילו פון אמעריקא.

די זיצונגען פונ'ם „ועד-הפועל" וועלען דויערן צוויי טאג. אויף דער טאג-ארדנונג שטעהט א ריי פאליטישע און וויסענשאפטליכע פראבלעמען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אגודישער-הויפט פון אזוי פיל אנגעזעהענע אגודה-עסקנים פון פערשידענע לענדער איז דא פארגעשטעלט א גראנדיעזע פייערונג פון לענען דעם גרונד-שטיין פאר'ן בנין פונ'ם ארטאדאקסישען לעהרער-סעמינאר „בית-יעקב". דער דאזיגער סעמינאר עקזיסטירט שוין אין א כעהרלינגער וואוי-נונג און זיין אויפגאבע איז פארבערייטען לעהרער פאר די ארטאדאקסישע שולען. צו דער דאזיגער פייערונג זענען געקומען פיל אנגעזעהענע יודישע עסקנים פון גאנץ גאליציען.

די אויספארשונג פון מארד אין איטאליענישען קאנסולאט אין פאריז.

פ א ר י ז, 13. סעפט. (פאט) היינט איז פארגעקומען די אויספארשונג פון מערדער, וואס האט דערשאסען דעם איטאליענישען וויצע-קאנסול אין פאריז. דער מערדער, וועלכער איז שוואך און צובראכען פון די קלעפ, וואס ער האט בעקו-מען ביים ארעסט, האט בעגעבען צו פערשטעהן, אז ער הערט און פערשטעהט די פראגען, וואס מען שטעלט איהם, אבער עס איז איהם פיזיש אונמעגליך ארויסצו-רעדען א ווארט. ער האט אויפגעשריבען זיין נאמען אויף א שטיקעל פאפיר. אין איטאליען האט ער א פרוי און קינד. קיין סמנים פון גייסטיגער קראנקהייט ווייזט ער נישט ארויס. דער מערדער הייסט דימאדוגני א 25-יעהריגער איטאליענישער ארביי-טער, וועלכער וואוינט איצט אין פאריז.

בעת דער רעוויזיע אין זיין וואוינונג האט מען געפינען בלוי איין עקזעמ-פלאר פון אנ'אנטי-פאשיסטישער צייטונג.

שטיצע פון א"י-ארבייטער פאר יודישע ארבייטער פון ווארשא.

וו א ר ש א. (יט"א) ראש ביורא פון קרן-קימת אין פוילען האט בעקומען צו-געשיקט פון דער יודישער ארבייטער-ארגאניזאציע אין תל-אביב א סומע פון 35 דאלאר אויף אנטערשטיצען דער האלטען-סעקציע ביים פראפ. ארבייטס-פער-אנין פון טעקסטיל-ארבייטער.

אויפלעבונג אין בזשעזשינער קאנפעקציע.

שניידער-ארבייטער פאדערן העכערן ארבייטס-לוין.

ב ז ש ע ז ש י ן. נאך א שטילשטאנד פון עטליכע חדשים, איז לעצטענס אין היגען מסחר (קאנפעקציע) ארגעגעטרעטען א שטיקעל אויפלעבונג. ס'קומען אן מעהרערע סוחרים און דער גרעסטער טייל בעלי מלאכות—שניידער זענען בעשעפטיגט. די לעצטע בעקלאגען זיך אבער זעהר אויף דעם נידריגען ארבייטס-לוין, וועלכער גיט זיי נישט די מעגליכקייט צו דעקען די טאג-טעגליכע הצטרכות'ן. די שרים, וואס זענען איז איצט אנגענומען געווארען מצד דעם שניידער-מייסטער-פעראיין ווענען העכע-רען דעם לוין און פערבעסערען די אל-געמיינע ארבייטס-בעדינגונגען, האבען פארלויפיג נישט געבראכט צו קיין גינ-סטיגען רעזולטאט.

אהז גענוגענדע מאטיווען קאן מען נישט פאדערן צו ענדערן דעם פאטענט אויף א העכערער קאטעגאריע.

(ב) מיט א צייט צוריק איז געגען סוחר א. קליינמאן, ניי-ווארשעווסקא 21, צוגעשטעלט געווארען א פראטאקאל דערפאר, וואס ער האט פאר זיין שוך-געשעפט אויסגעקויפט א פאטענט פון דער דריטער קאטעגאריע, בעת ער פער-קויפט טראנספארטען שיך אויף דער פראווינץ און דערויף פאדערט זיך א פאטענט פון דער צווייטער קאטעגאריע. דער דאזיגער ענין איז איבערגעגעבען צום העכסטען אדמיניסטראציאנס-טריבו-נאל, וועלכער האט ערקלערט, אז א פראטאקאל מוז ענטהאלטען אין זיך גענויע פרטים, וואס זאלען פעסטשטע-לען, אז יענער האט פאקטיש געבראכט דאס געזעץ. בלויז פעסטשטעלען א פאקט גיט נאך נישט קיין רעכט צו פאדערן פון יענעם צו ענדערן די קאטעגאריע פון פאטענט.

די גאנצע ערקלערונג פון העכסטען טריבונאל האט אנ'אלגעמיינע בעדייטונג, ווייל דערמיט גיט מען די מעגליכקייט יעדען סוחר, געגען וועלכען ס'ווערט צוגעשטעלט א פראטאקאל ווענען פאטענט צו פערטיידיגען זיך, דורך ביילייגען מאטיוען צו דעם געמאכטען פראטאקאל.

בענזין-אויפרייס אין יארא-משימער ברויעריי.

(§) געשטען איז אין דער „יאראמשי-משער ברויעריי" (זאכארניא 2 פארגעקו-מען א בענזין-אויפרייס, פון וועלכען ס'איז שווער פערוואונדעט געווארען דער ארבייטער וואצלאוו פארסקי. דער פער-וואונדעטער איז אפגעפיהרט געווארען אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל. דער אויפרייס האט נישט אנגעמאכט קיין גרויסע היזקות.

וויכטיג פאר די וועלכע וגכען זייערע דאקו-מענטען אין רוסלאנד.

וו א ר ש א (טעלעפ.). דאס אויסערן-מיניסטעריום און דער פיי'שטעטנער ווג מיט דעם פינאנץ-מיניסטעריום האט פעסטגעשטעלט דעם פאלגענדען סיסטעם ביים ארויספעקומען די פערזענליכע דא-קומענטען דורך דער פערמיטלונג פון די פוילישע קאנסולאטען פון דער סאוויעטי-שער סאבט.

א פערזאן, וועלכער זוכט איהרע דאקו-מענטען דארף צושיקען אנ'אבגעשטעמפ-פעלטע ביטע אין קאנסולאראן דעפארטא-מענט פון דעם אויסערן-מיניסטעריום. דאס אויסערן-מיניסטעריום וועט אויף דעם סמך אין דער דאזיגער ביטע פעסט-שטעלען די הויכקייט דער אבצאהלונג, וועל-כע פאלט אוים אויף צו דעקען די קאס-טען פון בעקומען די דאקומענטען. די בעטרעף 3 דאלאר פאר א דאקומענט און וועט צושיקען דער פראנצעזישער מיט פערזאן א געהעריגע פערשייניגונג. אויף דעם סמך פון דער דאזיגער בעשייניגונג וועט קאנען דער פעטענט ארויסשיקען די רעכט דורך די פאסט צו דעם געהעריגען פוילישען קאנסולאט אין ר. סלאנר דעם פאר שטימטען סכום און ספעציעלע אמעריקא-נישע האלאריען.

אין פאל ווען דער פעטענט איז אינ-פארמעגלאזט, דארף ער בייליגען צו דער געהעריגער ביטע א ארימקייטס-צייגניש אויף דעם סמך פון וועלכען דאס אויסערן-מיניסטעריום וועט קאנען ארויסבעקומען די דאקומענטען אומזיסט.

אויסשטעלונג פון יודישע קאלא-ניזאציע-ארבייטען

אין סאוויעט-רוסלאנד.

מ א ס ק ו ע. 13 סעפטעמבער (טעלעגר. דורך י.ט.א.) אין חודש אקטאבער ה. י. וועט אין מאסקווע געעפענט ווערען די אויסשטעלונג פון די יודישע קאלא-ניזאציאנס-ארבייטען פון אלע לענדער אין סאוויעט-רוסלאנד. אין נאוועמבער ה. י. וועט געעפענט ווערען אין מינסק אנ'אויסשטעלונג, וואס וועט זיין געווידמעט די יודישע קאלאניזאציע אין ווייס-רוסלאנד.

וואהלען צום פארלאמענט אין יוגא-סלאוויע.

ב ע ל ג ר א ד, 13. סעפט. (פאט) היינט וועלען אין יוגא-סלאוויען פארקומען די וואהלען צום יוגא-סלאווישען פארלאמענט. עס פיגורירען 424 ליסטעס פון 13 פאליטישע פארטייען. די צאהל וואהל-בערעכטיגטע איז 3 מיליאן.

צו די לעזער

און צו די פעראינטערעסירטע!

אלס ענטפער אויף די ארטיקלען, וואס האבען זיך דעם 13 ד. ח. בעוויזען אין דער פרעסע וועגען נידעריגער מאכען דעם פרייז פון ברויט, זענען מיר דערמיט מודיע די עפענטליכקייט, אז נאכ'ן נייעם שניט איז קארן טאקי ביליגער געווארען אויף 20 פראצענט. מען דארף אבער אויך וויסען, אז פאר'ן שניט האט א קילא מעהל געקאסט 86 גראשען און 8 קילא ברויט—נאר 70 גראשען ד. ה. מיט 16 גראשען היזק אויף 1 קילא ברויט. כדי נישט צו פערגרעסערן די פערביטערונג פון די מאסען און אום נישט צו געבען קיין סבות צו דער העכערונג פון די פרייזען אויף אנדערע ארטיקלען, האבען די בעקערס גוטווילינ מסכים געווען צו פערקויפען דאס ברויט מיט היזק, לעבענדיג גלייכצייטיג אין א טעות, אז נאכ'ן שניט וועט דער פרייז פון מעהל פאלען אויף אזוי פיל, אז עס וועט מעגליך זיין ווייטער צו פיתרען די אונטערנעהמונגען ביי א מינימאלען פערדינסט פון דער אויסארבייטונג.

וועגען דעם דאזיגען בירגערליכען טאט פון די בעקערס פערשווייגט מען, צוליב וואס און צוליב וועלכען צוועק...?

דאגעגען איז נישט אמת, אז די בעקערס האבען נישט געוואלט אויסבאקען קיין ברויט נאר פון מעהל וואס האלט 65 פראצ., ווייל אויף די לעצטע זיצונגען פון דער קאמיסיע פעסטצושטעלען די פרייזען האבען די בעקערס יעדעס מאל בענייט זייער ביטע ארויסצוגעבען א פעראָרדנונג אויסצובאקען ברויט נאר פון 65-פראצענטיגער קארן-מעהל.

אויף דער זיצונג פון דער אויבענדערמאנטער קאמיסיע ביים מאגיסטראט, וועלכע איז פארגעקומען דעם 5 סעפט. ד. י. האבען די בעקערס געפאדערט פעסט-צושטעלען דעם פרייז פון א קילא ברויט פראפארציאנעל צום פרייז, וואס 1 קילא 65-פראצענטיג קארן-מעהל שטעהט אויף דער פוזנער תבואה-בערזע. לויט דער ליסטע, וואס איז אנגעגעבען אין די ביולעטינען פון דער מזרח-אגענטור פון דעמ-זעלבען טאג. דער פרייז איז דעמאלס נאטירט געווארען אין הורט-פערקויף אויף 61 גראשען פאר א קילא קארן-מעהל לאקא פויזען, אריינרעכענדיג שוין די טראנספארט-קאסטען קען לאדז האט עס אויסגעמאכט 65 גראשען.

און כדי צו בעלויכטען גענויער דעם ענין און צו רעכטפערטיגען אונזער שטאט אנצושטעלען דאס אויסבאקען ברויט מיט היזק, געבען מיר אונטען די קאל-קולאציע פון 1 קילא 65-פראצענטיגע קארן-מעהל פאר 65 גראשען.

פוילישער בעקער-מייסטער-פעראיין אין לאדז. יודישער בעקער-מייסטער-פעראיין אין לאדז.

קאלקולאציע פון ברויט-אויסבאק אין 14 סעפט. 1927.

600 קילא קארן-מעהל 65%	צו 63½	צוזאמען 381.00 זל.
9 " זאלץ	88	2.52
7 " אונטערשיטונג	35	2.45
200 " האלץ	5	10.00
2 ארבייטער 11 קאטעג.	8.66	17.32
2 קראנקען-קאסע פאר ארבייטער	26	52
2 אורלויב פאר ארבייטער	33	66
2 געהילפען	4.50	9.00
2 קראנקען-קאסע פאר די געהילפען	14	28
לאקאל		4.25
בעלייכטונג		1.00
		429.00
5% פאר געוועלבער		21.45
2½% שטייער פון אלגעמ. אומזאץ		10.72½
2½% אמארטיזאציע		10.72½
10% פערדינסט, פונאנדערפיהרען, פערזיכערונג פון אונגליקס-פאלען און ארבייטסלאזען-פאנד		42.90
		514.80

פון 600 קילא מעהל שוין מיט איינבאק דערהאלט זיך 890 ברויט פון 1 קילא. א ברויט פון 2 קילא מאכט אלזא אויס 1.32 זל.

בעקער-מייסטער-פעראיין אין לאדז. צעך פון בעקער-מייסטער אין לאדז.

2233

ווי אזוי קומט פאר דער גירוש קיין רוסלאנד.

וואס האט איבערגעלעבט ד"ר איזענשטאט.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם שרעק-ליכען גירוש פון דר. איזענשטאט האב איך די מעגליכקייט צו פער-עפענטליכען א פראטאקאל פון א גירוש, וועלכער איז דורך מיר צוזאמ-מענגעשטעלט געווארען. דער גירוש, א געוויסער מילמאן האט הונדערטע מאל 14 מאל דעם קארדאן און אין צוריק אויף דער רוסער גרענעץ.

—(שמעון קראנגאלד.

דעם 15. נאוועמבער 1926 האט מען מיך פערהאלטען אין ווארשא. מען האט מיר געגעבען אונטערשרייבען א פראטאקאל און באלד אבגעשיקט אין דעם ארעסט. א טאג ביז איך דא אבגעזעסען און אין אוועגער אונטער דער בעגלייטונג פון א פאליציאנט בין איך אבגעשטעלט געווארען קיין בריסק. נאך איינע צוועלע טעטעפען האב איך מיךגעשלינגען אין סטאלפצי.

דא האט מען מיך ארייננגעשטעצט אין א געוועהנליכער תפיסה, צווישען שמוגלערים גנבים, פערשידענע פערברעכערס. און א קעלער שטאר האב איך געטראפען א פאר פער'משפט'ע צום צווייטען גירוש. דא זע מען שוין געוועזען געוויסע אויף דעם דאזי-גען געביט, ווייל שוין איינינע מאל ווי מען האט זיי פראבירט ארייבערצופירען און עס האט זיך נישט געלאזט. זיי האבען מיר ערקלערט איך זאל ביי א ארעסטאנט אני-בערבייטען מיין משטמאראן אויף א זע-קעל.

3 אזייגער און דער נאכט האט מען מיך ארויסגעריסען און אנגעהויבען פיה-רען. עס איז געווען פינסטער. די 2 פאלי-ציאנטען, וועלכע זענען מיטמיר געגאנ-גען האבען געשוויגען. פון הערוויינענס האב איך בעמערקט א קליין פייערל. מיר זענען דארט מאלע צוגעגאנגען. דאס איז געווען א סטראזשניצע פון דער גרענ-ניץ-וואך. א אפיציר האט מיך ביי די פא-ליציאנטען איבערגענומען.

נישט לאנג בין איך דארט אבגעזעסען. באלד האט מען מיך אונטער דער שמירה פון סאלדאטען אבגעשטעלט צו דעם ארויסגעריסטען אויף דער גרענעץ מיליט-טער פאסטען. ס'איז געווען קאלט און נאס א רעגען האט געגאסען.

אויף דעם גרענעץ פונקט בין איך גע-בליבען ביז דער צווייטער נאכט. עסען האב איך אביסעל ביי די סאלדאטען בעק-קומען, איך האב אבער געמיינט דערפאר האקען תאליי. און דער צווייטער נאכט ארום 2 אזייגער האט מען מיך ארויסגע-וועקט, געהייסען זיך אנטון און ארוים-געפיהרט. פאר מיר איז געשטאנען א שווארצע וואלד-וואנד. עס איז געווען א מורא צו דערנעהנטערען זיך צו יענער דא-זיגער געהיימער וואסטקייט און פינסטער. 2 סאלדאטען זענען מיט מיר ארייננגע-גאנגען אין דעם וואלד. מיר זענען געגאנ-גען בערך א האלבע שעה ביז פלוצלינג איינער פון די סאלדאטען האט מיר איינ-געראפט אויף דעם אויער: „איהר ווערט געהען גלייך, קוקענדיג נישט אום, מאמענ-קומט איהר צוריק וועט מען אייך שיסען".

איך בין געווען אין א צושטאנד פון אבסאלוטען אונזעלבסטשטענדיגקייט. עס איז מיר געווען אלץ איינס וואס וועט מיט מיר געשעהען. איך האב אנגעהויבען צו געהן. איך בין ארייננגעפאלען אין גריבען מיט קאלט וואסערדיג וואסער, איך האב נישט געזעהען קיין 2 טריט פאר זיך. יעדע מינוט האט זיך מיר געדאכט, אז איך פאל אין א אבגרונד. דער לעצטער גערויש פון דעם וואלד האט שרעקליך געקלונגען אויף מיינע נערוון. איך בין אבער געגאנגען פאר זיך, קיין שפור פון מענשליכען לעבען, קיין שפור פון מענשליכע טריט. איך האב מיך געדרעהט ביז פארטאג, ענד-ליך האב איך דערזעהען א פארקאן, איך בין איהם איבערגעגאנגען. איך האב דערהערט עמעצן א געוויין. ענדליך „האלט, לעג זיך".

עס האט זיך דארויסגעוויזען, אז איך בין ווידער געקומען אויף דער פוילישער זייט. איך בין ארייננגעפאלען צו א צווייט-טער גרענעץ וואך. כמעט האט זיך מעהרע-פאכיש פערשטענדיגט מיט דער ערשטער קאמענדאנטע און מ'האט מיך ווידער איבער געלאזט ביז צו דער צווייטער נאכט. אויך אין דער נאכט האט זיך אבגעשפילט די זעלבע סצענע. און אזוי האב עס גערדיי-ערט און ס'האט זיך איבערגעחזר'ט עטליכע נאכט נאכאנאנד.

אין דער אכטער נאכט, ביים 8 עקספע-רימענט מיט מיר האב איך מיך געפינען ענדליך אין די באלשעוויסטישע הענד. מען האט מיך גענומען אויספארשען, איבערפרעגען און דערוויסענדיג זיך, אז איך בין א גירוש פון פוילען האט מען מיך נאך 2 טעג אבגעהאלטען צוריק אריי-בערגעשליידערט קיין פוילען. מען האט מיך צוגעשטעלט צו דעם סטאלפצער סטא-ראסטע וואו איך האב בעקומען עטליכע וואכען זיצען אין תפיסה פאר... דאס איי-בערטרעטען אונלעגאל די פוילישע גרענ-ניץ.

נאך דעם אבזיצען האט מען ווידער אג געהויבען מיך ארייבערצושוארצען און נאך 6 מאל האט זיך אבגעשפילט דער דאזי-גער שרעקליכער קאמעדיע מיט מיר אויף דער גרענעץ. הין און צוריק דורך תפיסות און ארעסטען, ביי טאג און וועלדער מיט בלאטעס ביי נאכט האב איך זיך ארומגע-וואלגערט. אלס א „פערברעכער", וועלכער איז נישט זוכה געווען צו בעקומען די ב.ר. בערשאפט.

איצט בין איך מיט ניסים נאך מען ווי-דער קיין ווארשא. איך בעט אייך ראטעט וואס מיך

(אקא)

„דאס לאנד פון שרעק"

„ליגע פאר מענשען-רעכט" וועגען שווארצבארד-פראצעס

פון י. האמסקי.

„דאס לאנד פון שרעק" — די בע-
צייכנונג איז פאסענד אבער נישט גע-
נוגענד. אין פראנצויזישען קלינגט עס
פיל שטארקער „לא טער ד'עפוואנט"
„די ערד פון גרויל" — ווייל ווי זאל
מען אנדערש אנרופען אוקראינא אינ'ם
פאגראמען-פעריאד פון 1918—1920 ?
און אונטער וואס פאר א אנדער קעפעל
האט מען געקענט ארויסגעבען די דא-
קומענטען-זאמלונג, וועלכע די ליגע
פאר מענשען-רעכט אין פאריז דרוקט
איצט אין איהרע „העפטען", וואס זי
לאזט שוין דעם 15-טען סעפטעמבער
ארויס פאר'ן ברייטען פובליקום.

פאר מיר ליגען עטליכע נאך נישט
געשניטענע גרויסע בויגענס פערדרוקטע
מיט לאנגע גדיכטע שפאלטען, פול מיט
טרוקענע, זאכליכע, קאנטראלירטע פרא-
טאקאלען — נישט די צו שארפע,
וועלכע דער יודישער פאגראמען-ארכיוו
פערמאגט, — אבער אויך די דאקומענ-
טען ענטהאלטען שרעקליכע שטעלען,
וואס רעגען אויף ביז דער העכסטער
שטופע, אז מען קען זיי מעהר נישט
רוהיג לייענען, מען מוז איבעררייסען
און אפעטעמען פרייער, ווייל די אונ-
מענשליכע ווילדקייט גהעט איבער אלע
בעגריפען און עפעמאל גיט דא און
דארט א ריס זיך דורך א שוידערליכער
מאקס, וואס בעליידיגט און צוטרעט די
מענשליכע ווירדע און פערבלוטיגט אונ-
זער געפיהל אלס יודען און עס רעסט
זיך ארויס א שווערע קרעכץ פון ווייטאג
און א כעס און שנאה צו די, וואס הא-
בען דאס אלעס אויסגעפיהרט.

צוליב וואס האט איצט די ליגע פאר
מענשען-רעכט פובליצירט די פאגראמען-
דאקומענטען ? זיי זאגען דאס אליין אין
דער פארערע צו די דאקומענטען. אין
פאריז — שרייבען זיי — ווערט אין
קורצען גע'משפט ווערען פאר א מארד,
וואס האט געפיהרט אנ'ערליך, בעשיי-
דען לעבען, וועלכער איז פרייוויליג
אוועק אין קריג און צוריקגעקומען פון
דארט מיט גלענצענדע ציטירונגען, און
שפעטער געווארען א פראנצויזישער
בירגער, א מענש, וועגען וועלכען די
מעדיצינישע עקספערטען האבען געזאגט,
אז ער איז אנ'איידעלער, אויפריכטיגער
און אידעאליסטישער טרוימער, א מענש,
וואס האט ביי אלע ארומיגע און בע-
קאנטע געוועקט די גרעסטע סימפאטיעס,
ווי עס בעווייזט די פעטיציע פון זיינע
שכנים, וועלכע איז אונטערגעשריבען
דורך 1500 פערזאן — ווי אזוי האט
דער קליינער טרוימערישער זייגער-
מאכער געקאנט ווערען א מערדער ?

דערויף געבען אנ'ענטפער די דאקו-
מענטען, וואס די ליגע פובליצירט אין
דעם „העפט".

אין א ברייטערע אבהאנדלונג אנא-
ליזירט די ליגע די דעמאלדיגע לאגע
פון אוקראינא און די ראל, וואס פעט-
לורא האט דארט געשפילט. פעטלורא
איז געווען דער פיהרער פון דער ארמעע,
וועלכע האט ארגאניזירט די בלוטיגע
הריגות פון דער יודישער בעפעלקערונג
(דא ווערט אויסגערעכנט א גאנצע רייה
ציפערען און פאגראמירטע ערטער). די
בלוטיגענדע יודישע מאסען אין אוקראי-
נא זענען איינשטימיג בנוגע דער פער-
אנטווארטליכקייט, וואס ליגט אויף דער
אוקראינער דירעקטאריע מיט איהר שעף
פעטלורא פאר די דאזיגע שחיטות.
פערשטעהט זיך — בעמערקט די ליגע,
אז קיינער זאגט נישט, אז פעטלורא
האט ארגאניזירט די שחיטות אדער גע-
געבען א דירעקטען בעפעהל צו מאכען
פאגראמען. זיין שולד איז אנ'אנדערע:
ער האט סיסטעמאטיש טאלערירט די
פאגראמען, ער האט זיי דערלאזען און
אפט זיי ערמוטיגט דורך זיין שטעלונג.
זיינע אפיצירען און מיטארבייטער, וועל-
כע האבען ארגאניזירט די בלוטיגע
יודישע פאגראמען זענען געבליבען אין
דינסט און קיין איינציגער פון זיי איז
נישט בעשטראפט געווארען".

אמת, פעטלורא האט ארויסגעלאזען
אויפרופען געגען פאגראמען, אבער דאס
איז שוין געווען צו שפעט, אז עס זאל
האבען א ווירקונג אויף די צווילדעטע
באנדעס, וואס זענען געווען געוואוינט
איינצוארדנען פאגראמען מיט'ן שטי-
לען הסכם פון דער הויכער לייי-
טונג.

און בכלל — שרייבט ווייטער די לי-
גע פאר מענשען-רעכט — זענען די
בעפעהלען קיינמאל נישט פערפעסטיג
געווארען, דורך וועלכער עס איז נישט
שטראף. ביי פעטלורא'ס אבטיילונגען
איז א פאגראם דעריבער געווארען א
נארמאלע ערשיינונג. נישט ווילענדיג
איינרייסען מיט זיין ארמעע צוליב די
יודען האט פעטלורא געלאזען די מער-
דער אונבעשטראפט און אין א געשפרעך
מיט דעם בעוועזענעם אוקראינישען
קריגס-מיניסטער זשוקאווסקי, האט ער
אפילו געזאגט, אז „די פאגראמען העל-
פען איהם אויפצוהאלטען די דיסציפלין
אין דער ארמעע".

די ליגע פאר מענשען-רעכט ווארפט
אב דעם תירוץ, אז צוליב דעם ציוויל-
קריג, וואס האט זיך אבגעשפילט אין
אוקראינא, האט מען נישט געקאנט
איינהייטען פון פאגראמען, און אז בע-
ליטען האבען אלע אהן אונטערשיד פון
נאציאנאליטעט. עס האבען געקעמפט
פאר דער מאכט די אוקראינישע דירעק-
טאריע, די באלשעוויקעס, דעניקינ'ס
ווייסע ארמעע און די פאליאקען. אבער
די יודישע בעפעלקערונג האט אין די
קאמפען קיין אנטייל נישט גענומען און
איז געבליבען אין איהרע שטעדטלעך.
פעלדראטען פון פערשידענע ארמעען
האבען גערויבט און פאגראמירט, נאר
פעטלורא'ס מיליטער האט עס געגעבען
אין 1919 דעם אנהויב און ביישפיל.
זיי האבען עס די ערשטע אונטערן אויג
פון די פיהרער צופלאקערט די אינס-
טינקטען פון ראסען-האס, נאכהער איז
עס שוין אליין געגאנגען. אונטערן איי-
פלוס פון א בעסטיאלישען אנטיסעמיטיזם,
וועלכער איז אין דער ארמעע פער-
שפרייט געווארען דורך די פיהרער,
האבען אוקראינישע אבטיילונגען זיך
ארייגעלאזען אין פרידליכע יודישע
שטעדטלעך און געלאזען זיי אין חורבות,
פערגאסענע מיט אונשולדיג יודיש
בלוט.

„דעם אכזריות'דיגען „בלוט-שטייער"
האבען בלויז יודען בעצאהלט". און
דאס איז נישט געשעהן אין אנ'אלגע-
מיינער אויפרודערונג, וואו מען שלאגט
און הרג'עט אלע נאציאנאליטעטען אהן
אונטערשיד — גיין, קאלט און אויסגע-
רעכנט האט מען בלויז פאגראמירט
יודען. נישטא קיין שום פאל, וואו די
פאגראמיסטען זאלען האבען אטאקירט
די נישט-יודישע — פוילישע אדער
גרויס-רוסישע בעפעלקערונג. אויב די
פויערים האבען ערמארדעט גרויס-רוסי-
שע אדער פוילישע גרויס-אייגענטימער,
איז עס געווען בלויז דערפאר, ווייל
זיי האבען אין זיי געזעהן שונאים פון
זייער קלאס. לויט די אוקראינישע בע-
גריפען זענען דאך די פאליאקען און
גרויס-רוסען „די שטענדיגע און היסטא-
רישע שונאים פון אוקראינא". נאר זיי
האט מען נישט געריהרט. בלויז די יו-
דישע שטעדטלעך זענען אוועק אין
פלאם און בלוט און פעטלורא'ס ארמעע
האט זיי פערוואנדעלט אין ריזיגע בית-
עולם'ס.

די יודישע עפענטליכע מיינונג האט
פון דעם אלעמען געוואוסט און עס גע-
פיהלט. מיט פעטלורא'ס נאמען האט זי
פערראייניגט די שוידערליכע געשעהעני-
שען פון 1919—1920 אין אוקראינא.
א גענויער מעמאראנדום איז דאמאלסט
וועגען דעם ארייננעטראגען געווארען
דעם פעלקער - בונד און די בעסטע
פראנצויזישע פערזענליכקייטען מיט
אנאטאל פראנס אין דער שפיץ האבען
דעמאלסט ארויסגעלאזען אנ'אויפרוף גע-
גען די אוקראינער פאגראמען.

שלום שווארצבארד איז אין 1918—1919
געווען אין אוקראינא. ער האט געזעהן
די אלע שרעקליכע מעשים און גע-
וואוסט, וואס פאר א ראל פעטלורא האט
געשפילט דערביי. שווארצבארד'ס הארץ
איז פער'סמ'ט געווארען פון די אלע
רויב-מארד- און געוואלד-טאטען איבער
זיינע ברידער. דער גאנצער האס און
פעראכטונג, וועלכע האבען זיך אויפ-

(ענדע זעה זייט 6).

א יודיש מעדעל פערהיט פון שמד.

א מעשה נורא וואס איז זיך פערלאפען נעבען ווילנא.

ווילנא. — אין דארף וואגנאר
ווילנער קרייז, האט שוין פון א לענגע-
רער צייט געקרעש'ט מיט דעם, וואס דעם
ארטיגען יודישען מאכטער'ס טאכטער
לאה מילכיגער, אדער, ווי מען רופט
איהר דארט „לאה די שווארצע", פלעגט
ארומגעהן מיט'ן וואיט'ס זון, מיט וועמען
זי האט געפיהרט א ליבע.

ס'פלעגען נישט העלפען די בקשות
פון איהרע עלטערן מיט גוטען און אפי-
לו די קלעפ מיט אייזען, וועלכע דער
פאטער פלעגט מכבד זיין די בת-יחידה
די ליבע איז, אפנים, געהען שטארקער
פון אייזען און די עלטערן האבען זיך
שוין מיאש געווען פון זייער טאכטער.

אין דערפעל האבען זיך שוין פער-
שפרייט קלאנגען, צו איינגיכען וועט פאר-
קומען די שמד-צערעמאניע פון „ליבקען
דער שווארצער".

און ס'איז שוין אפילו אויך געווען
בעשטימט דעם טאג פון דער שמד-צע-
רעמאניע.

א טאג פארן שיידען זיך, איז לאה
אוועק אין וואלד שפאצירען מיט איהר
קריסטליכען חתן. פלוצלינג האט זיך דער
הימעל פערצויגען מיט שווערע וואל-
קענס און ס'האט אנגעהויבען צו דונערן
און צו בליצען.

א שטארקער דונער האט א זעץ געטאן
אין א בוים, וועלכער איז אומגעפאלען
און פאלענדיג בעשאפען דעם וואיט'ס
זוהן, וועלכער איז מיט צובראכענע פיס
געבליבען ליגען אויף דער ערד. און
לאה מילכיגער האט בעקומען א שוואכען
צושעדיגונג. קוים א לעבעדיגע איז זי
בעקומען צו לויפען אין דארף און דער-
צעהלט, אז דעם וואיט'ס זוהן ליגט אין
וואלד מיט צובראכענע פיס. א געבראכ-
טער אין דארף האט אבער דער פער-
וואונדעטער בעקומען א בלוט-פערגיפטונג
און איז אין א האספיטאלזאען צושטאנד
אבגעפיהרט געווארען אין ווילנע, וואו
ער איז אין אנ'ארטיגען שפיטאל געשטארבען.

לאה דער שווארצער איז אלזא נישט
בעשערט געווען צו שמדן זיך.

די דארפישע יודען זעהען אין דעם
געשיכטע א אצבע אלהים.

היט דאס עסענווארג פון
שטויב און פליגען—
טיפוס הערשט אין שטאט!

א יודישער חלוץ —

איינער פון די גרעסטע וועלט-גבורים.

זיין הייזעל איז חרוב געווארען פון דער ערד-ציטערניש. טרעט ער אויף אין א צירק, כדי צו קענען צוריקבויען זיין ארץ-ישראל.

אין קלויזענבערגער צירק טרעט
איצט ארויס א יודישער אטלעט מיט'ן
נאמען ראבין. דער דאזיגער יודישער
גבור איז א ספרדישער יוד. ער שטאמט
פון א פאמיליע גבורים. זיין מוטער
האט געוואויגען 125 קילא. ווען ראבין
איז אלט געווען 15 יאהר איז ער אנ-
געקומען צופוס קיין וויען, וואו ער האט
ביי א רינג-קאמף אוועקגעלייגט 11 געג-
נער אין משך פון א האלבער שעה. פון
וויען איז ראבין אבגעפאהרען קיין
פראג, וואו ער האט בעזיגט דעם בע-
ריהמטען פוילישען גבור ציגאניעוויטש.
דערנאך איז ער צוזאמען מיט ציגאניע-
וויטש'ן אבגעפאהרען קיין סיביר. בעת
א רינג-קאמף מיט א נעגער, האט איהם
יענער אבגעבראכען 3 פינגער פון דער
לינקער האנד.

אין משך פון 12 יאהר, וואס ראבין
איז ארומגעפאהרען איבער דער וועלט,
האט ער געוואונען 16 מייסטערשאפטען
און בעקומען 54 פריזען.

ראבין איז אויך געווען פאר דער
מלחמה אין ווארשא. ראבין האט דאן
בעזיגט אלע 38 געגנער און בעקומען
דערפאר אנ'אויסצייכנונג פון גרויס-
פירשט ניקאלאי ניקאלאיעוויטש.

פון יענער צייט אן איז ראבין גע-
ווען אין ארץ ישראל, וואו ער איז
געווארען א געוועהנליכער ארבייטער.
אלע שווערסטע ארבייטען האט מען
איהם איבערגעגעבען. ער פלעגט אויפ-
הויבען אזעלכע שווערע משאות, אז ער
האט ארויסגערופען די גרעסטע פער-
וואונדערונג. ער האט זיך אבגעשפארט
געלד פון זיין ארבייט און זיך אויפגע-
שטעלט אנ'אייגען הייזעל. די לעצטע
ערד-ציטערניש אין ארץ-ישראל האט
חרוב געמאכט זיין געביידע, און ער
איז געצוואונגען צוריק צו געהמען זיך
צו זיין אלטער מלאכה — צו אטלע-
טען. ראבין ערקלערט אבער, אז ווי
נאר ער וועט אנשפארען א ביסעל געלד,
וועט ער צוריקפאהרען קיין ארץ-ישראל,
וואו ער פיהלט זיך גוט און צוגעבונ-
דען צו דער ערד.

[...]ין משורר'ל ביז'ן
[...]יכן פאלקאווניק

[...]רקווירדיגע קאריערע פון
אן ענגלישען יוד.

[...]קעל פאר דייוויד הערים, פון
[...]ן, אין דרום-אפריקא, וועלכער
[...]פליג דערמאנט געווארען אין
[...] יודיש-ענגלישער פרעסע ביי דער
[...]נהייט פון זיין 75-טען געבורטס-
[...] האט הינטער זיך א מערקווירדיגע
[...]יערע. ער איז א געבוירענער פון
[...]ן, וואהרשיינליך פון איינגעוואנ-
[...]ע עלטערן, און איז אלס יונגעל
[...] א משורר אין דער ארטיגער
[...]ער שוהל, ער איז א קוזין פון דעם
[...]מטען בארנעי בארנאטא, דעם דיא-
[...]נטען-מילאָנער, וועלכער איז אומגע-
[...]ן דורך זעלבסטמארד מיט עטליכע
[...]הרליג יאהר צוריק. און דאס האט
[...]רשיינליך געהאט צו טון דערמיט,
[...] ער איז אוועק קיין אפריקא נאך
[...] יונגערמאן, אין 1871.

[...]ער יונגערל, וואס האט געזאלט ווע-
[...] א חזן אין ענגלאנד האט זיך געווי-
[...] צו די נייע דיאמאנטען-געשעפטען
[...] מיליטערישען דינסט אין די קא-
[...]ען, און האט אין ביידע זאכען גע-
[...] גרויסען ערפאלג. ער איז געווא-
[...] א דירעקטאר אין די גרויסע „דייי-
[...] קאמפאני" און איז מיליטעריש
[...] געשטיגען ביז ער איז געווארען
[...]לקאווניק.

[...]מען מיט אזא הויכע מיליטערישע
[...], וועלכער שטעהט נאך דערצו
[...] הויך אין דער פינאנץ-וועלט וועלט
[...]נאנדער מדינה בעווייס צוגעצויגען
[...] אויפמערקזאמקייט. די קאריערע
[...]ם יודישען יונגעל, וועלכער האט
[...]ענציג יאהר צוריק „אונטערגעהאל-
[...] א חזן אין שוהל און איז מיט פער-
[...]אהר שפעטער געווען, צווישען זיי-
[...]נדערע פליכטען, אויך דער פרנס
[...] יודישע געמיינדע אין קימבערי-
[...]איז נענוג ראמאנטיש, מען זאל פון
[...] קענען מאכען א שעהנעם ראמאן,
[...] איז זיין נאמען ווייניג בעוואוסט
[...]לגעמיינע יודישע קרייזען אויסער
[...]אפריקא, און מען האט איהם נישט
[...]נזעהן ארייגערעכנט אפילו צווי-
[...]די דארטיגע יודישע גדולים. ענג-
[...] האט צופיל אזעלכע יודען, מען
[...] אלע געדענקען.

[...]נישט קיין אומגעשיילטע
פרוכטען—
[...]פוס הערשט אין שטאט!

געלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(111-טע פארזעצונג.)

— איך ראט אייך נישט אוועקצופאהרען פון דאנען — האט דער דינער
[...]ערט — מיין הערר איז בעפריינדעט מיט דער פאליצײ. מיר דאכט זיך,
[...]ער איז אפילו א שפיאן פון דער פאליציי. ער וועט חאלטען אויף אייך
[...] דאס בעסטע וואלט געווען, איהר זאלט זיך נישט מאכען וויסענדיג,
[...]סען מיט אלע געסט און זאלט דערנאך ארויסגעהן אנ'אונטער-איר.
— איהר האט רעכט, מיין פריינד — האט דער אלטער מאן געזאגט און
[...] איהם געגעבען א גאלד-שטיק — איך דאנק אייך זעהר, וואס איהר האט
[...] געווארענט. איך וועל טון, ווי איהר הייסט. איך מוז אבער זאגען, אז איך
[...] נישט קיין פערברעכער און איך ווייס נישט פארוואס מען פערפאלגט מיך.
— ווער איז דען זיכער פאר דער פאליציי — האט דער דינער געענט-
[...] — דער אונשולדיגסטער מענש קען ארייננפאלען אין איהרע שארפע
[...].
— איך האב נאך א ביטע צו אייך — האט דער אלטער מאן איהם
[...]בראכען.
— ווען עס וועט נאר מעגליך, וועל איך עס געווים טון.
— האט איהר געהערט, וואס עס האט פאסירט מיט'ן באראן פאן באטיאני?
— די גאנצע שטאט רעדט נאר דערפון.
— איהר האט מיר א מאל דערצעהלט, אז איהר האט איהם געזעהן דא
[...]טעל. ער איז געקומען אויף א מיטאג.
— דאס איז גאנץ ריכטיג.
— אין דער צייט, וואס דער באראן איז דא געווען, איז ביי איהם אין
[...] געווען א פרעמדער מענש. ווי עס ווייזט אויס, האט מען איהם אומזיסט
[...]גענארט פון זיין קווארטיר, כדי מען זאל איהם קענען אונטערווארפען
דאס פאלשע געלד. טוט מיר די געפעליגקייט און מעלדעט דער פאליציי, וואס
איהר ווייסט.
— איך וועל עס טון מיט פערגעניגען! אבער לאמיר צוריקגעהן אין האָ-
טעל. מען קען אונז נאך דערזעהן און מען וועט אונז דאן ארעסטירען. —
געהט איהר פאראויס, איך וועל שפעטער אנקומען.
דער אלטער מאן איז אריין אין האטעל, דאן ארויף אין זיין צימער,
צונויפלעגען די זאכען.
— דאס שיקזאל פערפאלגט מיך — האט ער טרויעריג אויסגערופען —
מען לאזט מיך נישט איינרוהען אויף אנ'ארט. איך מוז ענטלויפען. איך קען דא
נישט בלייבען. ווער ווייס, אפשר דארף איך דערנאך דארט זיין?
ער האט געמאכט פון זיינע זאכען א קליין פעקעלע, האט עס גענומען
אונטער'ן ארעם און איז ארויסגעגאנגען פון זיין צימער. לאנגזאם און שטילער-
הייט האט ער זיך ארויסגע'גנב'עט פון האטעל.
דער דינער האט רעכט געהאט. פארטאג האט די פאליציי ארומגערינ-
געלט דעם האטעל און האט אנגעהויבען צו פרעגען זיך אין זוכען אנ'אלטען
מאן מיט'ן נאמען קאזינסקי. מען האט בעזוכט אין די צימערן, מען האט גע-
זוכט אין די קאמערן, מען האט געזוכט אין קעלער און אויפ'ן בוידעם און
אלץ אומזיסט: דער אלטער מאן איז ווי פערשוואונדען ווי אין וואסער אריין.

קאפיטעל 51.

פון א הויכער, אלטער און פינסטערער געביידע אין איינער פון די
שענסטע גאסען אין בודאפעשט זענען ארויסגעגאנגען צוויי מענשען. די געביי-
דע איז זעהר גוט בעקאנט געווען אין בודאפעשט. דאס איז דאס געריכטס-הויז.
דא אורטיילט מען איבער טויט און לעבען פון מענשען. דא זיצט די גערעכ-
טיגקייט, אבער אויך די אונגערעכטיגקייט, און שפילט זיך מיט'ן מענשענס לע-
בען. ווער קען פערשטעהן די מענשליכע גערעכטיגקייט? וואס קען דען תופס
זיין דער געוועהנליכער מענשליכער פערשטאנד? ווי לייכט קען א מענש א טעות
האבען?
האבען דען נישט רעכט די מענשען, וועלכע האבען אבגעשאפט די טויט-
שטראף? ווי קען איין מענש פעראורטיילען דעם צווייטען צום טויט? וואס ווייס
א מענש? ווי לייכט קען ער א טעות האבען? יעדע שטראף קען מען צוריקרו-
פען און פערבעסערן, דעם טויט קען מען אבער נישט פערבעסערן.
איינער פון די צוויי מענער, וועלכע זענען ארויסגעגאנגען פון קרימי-
נאל-געריכט, האט געטראגען אונטער'ן ארעם א פארטפעל, ווי די אדוואקאטען
טראגען.
— יעצט איז אלץ רעכט — האט ער געזאגט צום אנדערן — יעצט
האבען מיר איהם שוין אין די הענד. מיר געהען מאכען א הויז-אונטערזוכונג
אין דער וואוינונג פאן באראן פאן באטיאני און מיר ווייסען פאראויס, אז מיר
וועלען עפיס ביי איהם געפונען. דאס איז שעהן! געהט הער נאוואק, צום פא-
ליציי-דירעקטאר און זאגט איהם, ער זאל שיקען מיט אונז א צעהנדליג זשאנ-
דארען. איך וועל דערוויילע געהן אין האטעל דע פאריז און וועל נעמען ביים
ווירט דעם שליסעל צום באראנס צימער. איך וועל אויף אייך ווארטען
אין האטעל.
בעדע מענער זענען זיך צעגאנגען אין פערשידענע זייטען. מיט א האל-
בער שעה שפעטער האבען זיי זיך ווידער געטראפען אין האטעל. דער אדוואָ-
קאט האט מיטגעבראכט צעהן זשאנדארען.
— אין וועלכען צימער האט געוואוינט דער באראן פאן באטיאני? —
האט דער אדוואקאט געפרעגט דעם ווירט.
— איך געה מיט אייך און וועל אייך ווייזען, וואו דער באראן האט גע-
וואוינט — האט הער ווירט געענטפערט.
ער האט זעהר גוט געקענט דעם בעריהמטען אדוואקאט און האט עס
געהאלטען פאר אנ'עהרע, וואס דער אדוואקאט איז געקומען צו איהם
אין האטעל.
די זשאנדארען און די דריי הערען זענען ארויפגעגאנגען אויף די טרעפ
און זענען צוגעקומען צו דער טיר, וואו ארטור האט געוואוינט. די טיר איז
געווען פערשלאסען.
— איך האב א בעפעהל פון קרימינאל-געריכט, איך זאל מאכען א הויז-
אונטערזוכונג אין ציטער פון באראן באטיאני — האט דער צווייטער הער
ערקלערט דעם ווירט. ווען איהר האט א שליסעל צו דער טיר איז גוט. ווען
נישט האב איך די רעכט צו הייסען אויפברעכען די טיר.
— עס איז נישט נויטיג אויפצוברעכען די טיר — האט דער ווירט בע-
מערקט — איך האב שטענדיג דאפעלטע שליסעל.
— אלזא, גיט מיר דעם שליסעל.
דער ווירט האט דעם אדוואקאט דערלאנגט דעם שליסעל.
— מיין הער — האט דער אדוואקאט געזאגט — איער זאך איז געוואו-
נען. איהר קענט שוין אראבגעהן צו אייערע געסט. מיר ביידע מיט די זשאנ-
דארען וועלען שוין פערטיג ווערען מיט דער הויז-אונטערזוכונג.
דער ווירט איז אוועקגעגאנגען. דער אדוואקאט און דער צווייטער מאן
זענען אריינגעגאנגען אין ארטור'ס צימער און אנגעהויבען זוכען.

(פארזעצונג קומט.)

לאָדזשער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָהן פון 6 ביז 7 אין אָוענד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט־צוריקגעשיקט.

"Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אַדרעס
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

אויב די רעגירונג וויל, קאָן זי.

אויב די פּילסודסקי־רעגירונג וויל, קאָן זי טאַקי מאַנירען א סך פון דעם, וואָס דאַרף ווערען אויסגערייניגט און געזונד געמאַכט אין היינטיגען פּוילען. די מעשה איז נאָר: זי מוז נאָר באמת וועלען...

די רעאַקציאָנערע און ענדעקישע פּאַרטייען זענען נישט צופרידען און געוואַלדעווען טאָג איין טאָג אויס טמיד, מען וואַרפט ארויס פון די אַמטען אַלע אויסגעשפּראָכענע ענדעקעס, בפרט אין דער פּאָליטישער אַד־מיניסטראַציע האָבען שוין כמעט אומעטום אַלע פלעצער בעזעצט אָנ־הענגער פון דער איצטיגער רעגירונג. זייערע פּראָטעסטען וואָלטען אפשר געווען בערעכטיגט, ווען זיי אַליין וואָלטען איז זייער צייט נישט געווען גע־טון דאָס זעלבע, וואָס עס טוט איצט פּילסודסקי און באַרטעל. זענען גלאָמ־בינסקי און וויטאָס געווען ביי דער רעגירונג, האָבען זיי נוט אכטונג געגע־בען אז בלויז זייערע מענשען זאָלען פאַרנעהמען די פּלעצער, פון וועלכע מען קאָן רעגולירען דאָס פּאָליטישע לעבען אין פּוילען. היינט טוו דאָס זעלבע די איצטיגע מאַכטהאָבער, ווייל זיי ווילען און קענען דאָס היינט טון — וואָס־זשע די געוואַלדען און געשרייען?

געוואַלט האָט די איצטיגע רעגירונג אויסראָטען דעם סיסטעם פון כאַ־באָר און פאַרשווענדונג, בפרט אין די קרייזען פון דער פּוילישער אַרמעע. גענעראַל זשימירסקי איז איצט דורך א געריכט פאַראורטיילט געוואָרען אויף 8 יאָהר געפענגניש. מען האָט נישט געקוקט דערויף, וואָס אזא עפענט־ליכע געריכט־פאַרהאַנדלונג און אורטייל געגען א פּוילישען גענעראַל קאָן לויט דער מיינונג פון די ענדעקישע קרייזען. אונטערגראָבען דעם פּרעסטיזש און אויטאָריטעט פון פּוילישען אָפיצירען־שטאַנד. מען האָט געוואוסט, אז די דאָזיגע מיינונג איז א פאַלשע; אז א האַרבע שטראָף פאַר כאַבאַרניקעס אפילו ווען זיי זענען גענעראַלען, וועט מעהר מאַנירען די פערהעלטנישען און פערגרעסערן דעם פּרעסטיזש פון פּוילישען מיליטער, ווי איטליכער גרוב, די פערברעכענס צו פערדעקען און צו פערטושען. מען האָט גע־וואָלט, האָט זשימירסקי בעקומען זיין שטראָף און מען האָט געקאָנט.

אויך מיט דעם סיים וויל מען זיך שפּילען. מע שפּילט מען זיך שוין באַלד אנדערטהאַלב יאָהר מיט איהם, ווי א קאַץ מיט דער מויז און יאָקאָש קאָן דאָס שפּיל נאָך אַלץ אנגעהן. און ווען אפילו סיי דער סיים און סיי דער סענאַט וועלען זיך שוין יאָ צוזאַמענקומען, וועט מען זיי געבען אזעלכע "עסעט" אז לאַנג וועלען זיי זיכער נישט קענען אנהאַלטען. שוין היינט דראָהט די רעגירונג־פריינדליכע פּרעסע, אז אויב דער סיים וועט ווידער פּרובען זיך ענטקעגען־שטעלען דער רעגירונג, וועט מען איהם תיכף ווי־דער אהיימשיקען. ווייל: אויב די רעגירונג וויל, קאָן זי טאַקי.

זי קאָן אויך דאָס, וואָס מיר וואָלטען אפילו וועלען, אז זי זאָל דוקא דאָס נישט קענען. אט האָט זי, למשל, אנומעלט אנולירט די שטאָט ראַט־וואַהלען אין עטליכע וואַהלינער און מאַגנרעס־פּוילישע שטעט און שטעט־לעך, וואו די יודען האָבען ערובערט די מאַיאָריטעט מאַנדאַטען. וואָלט דאָס געטון אַ ענדעקישע, רעאַקציאָנערע רעגירונג, דאן וואָלטען מיר זיך נישט געחדושט. זיי קענען דאָך נישט איבערלעבען, אז די יודען זאָלען ערגיץ־וואו בעקומען די רעכט און פערטרעטונג, וועלכע עס קומט אונז לויט אונזער צאָהל. אבער די היינטיגע רעגירונג? זי וויל דאָך מאַנירען, צוזונד מאַכען די פערהעלטנישען אויך דאָרט, וואו עס האַנדעלט זיך וועגען יודען. זי האָט אבער ווי עס זעהט אויס, געוואָלט, האָט זי טאַקי אויך געקאָנט...

ערגער איז אבער, אז די היינטיגע רעגירונג האָט אמאָל ליב, צו ער־קלערען, אז זי קאָן עפּיס נישט אויפטון, ווען די אמת'ע סבה דערפון איז נישט, וואָס זי קאָן נישט, נור וואָס זי וויל נישט. אט האָבען מיר יודען נאָראַיאָהרען שוין געזעהן אויף געוויסע הנחות אין דער זונטאָג־רוה־פראַגע, קאָמיסיעס, מיניסטעריום'ס, עקספּערטען האָבען זיך בעראַטען דעגען דעם דאָזיגען ענין, ביז ס'איז אַלץ ווידער ענטשוויגען געוואָרען. פּלוי־צים און דוקא איז אט דער פאַר אונז אזוי וויכטיגער פראַגע האָט מען גע־געבען צו פערשטעהען, אז די היינטיגע רעגירונג קאָן נישט.

זי קאָן לייכטער מאַכען די שמייער־לאַסט; זי קאָן נישט איינהאַלטען גראַבסקי'ס עגלה, וואָס וואַיעוועט ווידער אין די יודישע גאַסען פון אלע אונזערע שטעט; זי קאָן נישט אנערקענען אונזערע העברעאישע און יודי־שע שולען; זי קאָן נישט זיכערן אז דער "נומערוס קלויזוס" געגען די יודי־שע סטודענטען זאָל נישט בלויז טעאָרעטיש, נור אויך פּראַקטיש אָבגע־שאַפט ווערען אויף די פּוילישע אוניווערסיטעטען; זי קאָן נישט פועל'ן אז יודישע אַרבייטער און בעאַמטע זאָלען גלייך מיט אנדערע געפונען אַרבייט אין די רעגירונגס־מאָנאָפּאָל'ען און אינסטיטוציעס.

וואו נור זי וויל, קאָן די רעגירונג — און דאך קאָן זי געוויסע, פאַר אונז יודען זעהר נויטיגע לעבענס־פראַגען נישט ערלעדיגען.

קאָן זי נישט, צי וויל זי נישט?

דעפּוטאַט משה פּראַסטיג.

Wyższe Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelsona
Cegielniana 28, Telefon 51-79.
עס ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען. קינדער פון 6 יאָהר ווערען אָנגענומען אָהן עקזאַמענס.
פאַר שילער (אבסאָלווענטען) פון פאָלקסשולען ווערען געמאַכט ווערען געוויסע פערלייכטערונגען ביים אנטרעטען זיי אין 4־טען און 5־טען קלאַס.
אין דער ערשטער הבּרעאישער פּרעבעל־שולע (לויט דעם נייעסטען ענטוויקלונגס־סיסטעם) ווערען אָנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אָן.
ביים איינשרייבען די שילער דאַרפען בייגעלייגט ווערען א מעטריקע און א פּאָקען־שיין. די לעקציעס האָבען זיך שוין אָנגעהויבען.
די קאַנצעלאַריע איז טעגליך אָפען פון 10—1 פריה און פון 4—6 נ.מ.
די דירעקציע.

דער אונערהערטער סקאַנ־דאַל מיט די משקה־שמוגלער,

וואָס האָבען אַריינגעוואָרפען אין ים 350 אימיגראַנטען

האוואנא. (יט"א) די קובאַנער פּאָ־ליציי האָט איינגעלאַדען רעגירונגס־בעאַמטע צו העלפען פירען די אויס־פאָרשונג וועגען דעם, וואָס עס איז גע־וואָרען מיט די 300 אימיגראַנטען, וועל־כע האָבען געטריבען זיך אַריינצושמוגלען אין די פאַראייניגטע שטאַטען, און זיינט א לענגערע צייט ווייסט מען גאָרנישט, וואו זיי זענען אהינגעקומען. מען ווייסט בלויז אז אימיגראַנטען שמוגלערס האָבען זיך אונטערגענומען זיי אַריינצושמוגלען אין די פאַראייניגטע שטאַטען. אָבער די אי־מיגראַנטען זענען אהין קיינמאָל נישט אָנגעקומען.

די דאָזיגע פערשוואונדענע אימיגראַנ־טען, ווי מען איז זיך משער זענען פון די שמוגלערס פשוט אַריינגעוואָרפען געוואָ־רען אין ים.. זינט דעם פערגאַנגענעם יאָהר האָבען די שמוגלערס ארויסגע־פיהרט אויף זעגעל־שיפען און מאָטאָר־שיפען ארום 8 הונדערט וואַנדערער. פון אט דער צאָהל זענען אויך פאַראייניג־טע שטאַטען אַריינגעקומען בלויז פיר הונדערט און פופציג, וואו די אנדערע דריי הונדערט און פופציג זענען אהינ־געקומען איז דערווייל נישט בעקאַנט.

די פּאָליציי איז איצט זיכער, אז די אימיגראַנטען זענען דורך די שמוגלער אַריינגעוואָרפען געוואָרען אין ים אַריין. די שמוגלער פלעגען אויף זייערע שיפען פיהרען אי אימיגראַנטען אי משקה. און ווען זיי פלעגען זעהען, אז זיי ווערען נאָכגעיאָגט פון אמעריקאַנער אָדער אַר־מייען פּאַטראָל־שיפען, האָבען זיי פשוט געגומען די "סחורה" און אַריינגעוואָר־פען אין ים. לויט ווי די קובאַנער פּאָליצ־ציי גיט איבער, האָבען די שמוג־לער געטוהן אויף אזא אופן: ווען די שמוגלערס האָבען דערזעהען, אז עס קו־מען אָן די פּאַטראָל־שיפען, האָבען זיי איינגעקערט די אימיגראַנטען, אז יענע זאָלען זיך בעהאַלטען אין זעק אזוי, אז ווען עס וועלען אַרויפקומען די פּאַטראָ־לען זאָל מען זיי ערקלערען, אז אין די זעק געפינען זיך סחורות. ווען די וואַכ־טערשער זענען שוין געלעגען אין די זעק האָבען זיי די שמוגלערס פערבונדען מיט שטריק און ווען די פּאַטראָלען האָבען זיך בעוויזען האָבען זיי די זעק מיט "משקה" אַריינגעוואָרפען אין וואַסער אַריין.

זינט די אמעריקאַנער אימיגראַציע־געזעצען האָבען פערגרעסערט די צאָהל אי־מיגראַנטען, האָט מען געהערט פון אַנ'־אימיגראַנטען־שמוגלעריי פון מעקסיקא, קאַנאַדא און קובא. די ידיעה, אז אימי־גראַנטען ווערען אויף אזא ברוטאַלען אופן דערמאָרדעט פון משקה־שמוגלערס, וועלכע האָבען זיי צו ריינצופּראַשמוגלען אין די פאַראייניגטע שטאַטען, האָט אויפגעה־רודערט גאַנץ האוואַנא.

דייטשלאַנד זאָל בעקומען דעם ארץ־ישראל־מאַנדאַט?

סענסאַציאָנעלע מיטיילונגען פון פּראַגער צייטונגען וועגען א"י

פּראַג. (יט"א) "פּראַגער טאַגעבלאַט" מיטיילט מיט פון לאָנדאָן, אז דאָרט ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען איבער־געבען דעם ארץ־ישראל־מאַנדאַט צו דייטשלאַנד, ווייל דייטשלאַנד וואָלט אַלס שלום פון ענגלאַנד, געוועהן א סך וויכטיגער געפעהרליך פאַר ענגלאַנד ווי פראַנקרייך אדער איטאַליען, וואָס וואָלטען אויך גע־וואָלט אונטערנעהמען דעם ארץ־ישראל־מאַנדאַט. די גרויסקייט פון ענגלאַנד צו רעזיגנירען פון ארץ־ישראל־מאַנדאַט ער־קלערט זיך דערמיט, וואָס אין די לאָנ־דאָנער פינאַנץ־קרייזען גלויבט מען נים אין דעם, אז די ציוניסטען זאָלען זיין אין שטאַנד צו שאַפען געלד מיט איי־גענע מיטלען אויף אויפצובויען ארץ־ישראל, און דערביי ווערט גוטוועכנדיג אַנ'הלוואה פון פעלקער־בונד מיט א גאַ־ראַנטיע פון ענגלאַנד.

די דאָזיגע ידיעה ברענגען מיר אויס־שליסליך אויף דער פערואַנטוואָרטליכקייט פון דער פּראַגער צייטונג. אין די קאָמ־פּעטענטע ספערען ווערט די דאָזיגע ידיעה ערנסט נישט בעטראַכט. ענגליכע ידיעות זענען אויך שוין דורך די מאַס־געבענדע פאַקטאָרען אָבגעלייקענט געוואָ־רען.

א יוד — ציטווייליגער מעיאָר פון מאָנטרעאַל.

מאָנטרעאַל. ה' יוסף בערס, אייני־ציגער־ יודישער כאָציאַליסטישער ראַט־מאַן פון מאָנטרעאַל איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס ציטווייליגער מעיאָר (בור־גערמייסטער) פון שטאָדט אויף דער צייט פון דריי מאָנאַטען. דאָס איז צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון מאָנטרעאַל ווען א יודישער ראַטמאַן, וואָס רעפּרעזענטירט די אַרבייטער איז אויסגעוועהלט געוואָרען אויף אזא אַמט.

אויפ'ן רייכעם פעלד

(אלול־אייגדריקען) פון י. אַבערזשאַנעק

אַלע אַרטיקלען האָבען סעזאָנען, אויך דאָס בית־החיים האָט זיך זיין סעזאָן. "משנכנס אלול מרבים בשמחה", אז ס'קומט אָן דער חודש אלול, ווערט אויפ'ן בית החיים לעבעדיג... בפרט, אז די "קאָמוניקאַציע" אהין איז געוואָרען א בעקוועמע, דער טראַמוואַי פאָהרט שוין צו ביז דער טיר, מ'קאָן זיך ערלוי־בען אזא פערגעניגען...

די גרויסע אַלעע, וואָס פיהרט צום בית־החיים, איז בעדעקט פון פערשידע־נע אָרימע לייט, אייגענע און פרעמדע, צוגערייזטע און אויך בכבוד'ע, וואָס נוצען אויס די סעזאָן־צייט. פאַר פּסח געהט מען רעדלען מצות, סוכות געהט מען מיט אַנ'אתרוג צו בעלי הבתים, פּורים טראָגט מען שלח מנות, און אלול שטעהט מען פאַר'ן בית החיים.

דער גאַנצער וועג, ווי א בראַנד־טויער: יודען, עלטערע, יונגערע, יונגע־לייט, ווייבער, אַלטע און יונגע, מיט קופּקעס, שייטלען, מיט טיכלעך אויף די קעפּ, ס'רוב ווייבער מיט פּיצעלעך זויג־קינדעריר ביי דער ברוסט.

קוים נעמסטו ארויס דאָס בייטעלע, ביזטו איינגעשטעלט מיט דיינע פּאַר יאָהר. מ'בעפאַלט דיך, ווי די ביהנען: פּעטערשי, אַנ'אָרימע אלמנה מיט זיבען שוועלבעלעך! גיט א נדבה א קאַליקע! געך פּאַר א בלינדען! א יודענע מיט א טיפע קופּקע פּיהט איין פאַר די פּלעצעס: ר' קרוב, פאַר אַנ'אָרימע קימפּעטאָרין! נישט חלילה פאַר זיך, דאָס זאָרגט זי פאַר אנדערע...

ביזטו אדורך די דאָזיגע בראַנד און די נעהסט נאָך אַריין א לעבעדיגער, דאַרפסטו גומל בענשען.

מיינסטו דאָך אשר, אז דו ביסט פאַר'ן טויער, ביזטו שוין פערטיג? האָס־טו, במחילה, א גרויסען טעות. דאָ האָסטו א פרישע "וויסטאַווע": א טיש מיט פּוש־קעס, קליינע און גרויסע — "לינת הצדק". "לינת החולים", "משמורת החולים", "בקור חולים", "לינת אורחים", "תומכי אורחים", "בית לחם", "עזרה", "אחי עזר", איצט א ביסעל קימפּעטאָרינס, יתומים, קליניקעס, פּריוואַטען, סתם גבאים און גבאי'טעס, זינגער'ס, אל מלא רחמים, מאַכערס, לערנערס און משניות־זאָגערס, אַלע שטעהען אָנגעגאַרט די לענדען: געב און געב, ביזטו אהערגעקומען א לעבעדיגער, טא זאָג'זשע ברודער "ובצל", צייהל די פּאָר גראָשען!...

אַריינקומענדיג אויפ'ן רייכען פעלד, טראָגען זיך פון אַלע ווינקעלעך פער־שידענע קולות און געוואַלדען, מ'קומט זיך אהער אראָפּרעדען פון הארצען, יע־דער האָט זיך זיין "פּעקעל", און דאָ, אויפ'ן הייליגען אָרט. פּאַקט מען אויס די פּעקלעך.

ביים אוהל פון ראַדאָשיצער רבי שרייט מען "קוויטלעך", אַלטע יודען זאָגען תהילים, ווייבער שטעהען פון ווייטען און ווינשען זיך "אין צדיק'ס הייליגען זכות".

אָט שטעהט א יודענע נעבען אוהל פון צדיק, גיסט מיט טרעהרען, "אוי, ווען דער צדיק וואָלט געלעבט!" איצט וואָלט איך שוין פערבלייבען אַנ'עקרה, ווער קען מיר דען העלפען, נאָר אין דיין זכות, הייליגער צדיק...

אָט שטעהט א מיידעל מיט א טרויער־שאַל. לאַנגע וועטע בלומען אויף א פרי־שען קבר, נעמט ארויס פון האַנד־בייטעל א פאָטאָגראַפיע, בעטראַכט זיינע גרויסע אויגען מיט דער שוואַרצער שטופּרינע, ווישט זי זיך אויס די טרעהרען פון די אויגען, ס'פּאַסט נישט צו וויינען, בע־מערקט זי מיין בליק, דרעהט זי זיך אויס, פון דער זעלבער סאַקעטקע נעמט זי ארויס א רויט שטעקעלע, שמירט אָן די פערחלש'טע ליפּען, פודערט אָן דאָס צעפלאַמטע פּנים, לעקט אָפּ מיט דער צונג די ליפּען און בעזעגענט זיך מיט איהר דערערדליגער'דיגען קאַוואַליער.

נישט ווייט א צווייטע סצענע: א יוד א סוחר, "רעדושעט" זיך מיט זיין ווייב: יאָ חתונה האָבען, צי נישט חתונה הא־בען? דו ווייסט דאָך ראַצע'שי, איך טו עס נישט פאַר מיין טובה ווענען, וועניג כ'האָב דיך געהאַט 15 יאָהר, דאַרף איך נאָך א צווייט אומגליק אויף מיין קאָפּ!... איך טו עס דאָך נאָר פאַר די קינדער.

דו קאָנסט דאָך זי ראַצעשי, יאַקעל דעם שווייגער'ס טאָכטער, די געלע מיט דעם קודלע'וואַטען קאָפּ, ווי די וואָס דו האָסט מיך אמאָל געפּאַקט מיט איהר אויף די טרעפּ, נאָר א לייטיש מיידעל, און זי האָט נאָך עפּעס אויך, זי האָט א פעטער אין אמעריקא און א מיהמע אין בועגאָס איירעס, נאָר א בכבודע יודענע...

דער געטרייער מאַן איז זיך נעבעך געקומען אַראָפּרעדען זיין "ביטער הארץ" פאַר זיין ווייב, ער איז געקומען צו זיין ווייב נאָך א הסכמה, זי ענטפערט אָבער נישט. האַלט ער פון דעם פּרט: שתיקה כהודאה דמיא.

גרויסער קאַמף וו[...]
נייעם עקזעקוטי[...]

און דער פּאָליטישער הינטערגרונד דער[...]

א בריף פון באַזעל, — פון שלום נאַטליב.

פרייטאָג פאַרמיטאָג.

דער קאָנגרעס פערציהט זיך לענגער, ווי מ'האָט דערוואַרט. שוואַך זעהען די אויסזיכטען, אז ער זאָל זיך נאָך היינט נאָכמיטאָג ענדיגען. מיר וועלען האַלטען אין באַזעל נאָך איין שבת און, דאַכט זיך, אז מיר וועלען זיין צופרידען, אויב מיר וועלען זונטאָג פאַרמיטאָג אַהיים־פאָהרען.

דעם אמת געזאָגט, זיצט מען שוין אין באַזעל מיט אומגעדולד, ביי פיל דעלעגאַטען הויבט שוין אָן ליכטיג צו ווערען אין קעשענע און מען לויפט ארום מאַכען קליינע הלוואות אויף הוצאות א חיים.

נאָך נעכטען 10 א זייגער ביי נאַכט האָט מאָצקין ערקלערט, אז ער זאָל ווי־סען אפילו צו האַלטען די דעלעגאַטען א גאַנצע נאַכט און א גאַנצען טאָג, מוז ער היינט פערטיג זיין מיט'ן קאָנגרעס. אין די לעצטע שעה'ן איז אָבער איינ־געטרעטען אזא פערשאַרפונג פון דער סיטואַציע, אז עס העלפט אפילו נישט דער שטאַרקער ווילען פון ענערגישען קאָנגרעס־פּרעזידענט.

ווי בעקאַנט ווערט אָנגעפיהרט דער הויפּט־קאַמף ארום צוזאַמענשטעל פון דער ארץ־ישראל עקזעקוטיווע.

געגען וואַן־פריזלאַנד, וועלכער איז ארויסגעשטעלט געוואָרען דורך ווייצמאַן פאַר דער פּאַלעסטינא־עקזעקוטיווע, האָ־בען זיך ארויסגעזאָגט "התאחדות" און "מזרחי", ביידע מחמת פערשידענע טעמים: "התאחדות" האָט מורא פאַר דער ריכטונג און ווירטשאַפטליכער אָר־יענטאַציע פון וואַן־פריזלאַנד, "מזרחי", ווידער, טרעט ארויס געגען דער פּערזאָן פון פריזלאַנד, וועמען מען וואַרפט פאָר, אז דורך זיין נישט־רעליגיעזען אויפפיה־רען זיך, טויג ער נישט פאַר דער עקזע־קוטיווע.

די מזרחיסטען ערקלערען, אז אין פּריוואַטען לעבען פון פריזלאַנד איז פאַרהאַן א פּסול, ער האָט נעמליך גע־זאָלט חתונה האָבען מיט א פרוי, וואָס איז לויט'ן יודישען דין נישט ריכטיג אָבגע'גט געוואָרען פון ערשטען מאַן. די מזרחיסטען האַלטען, אז אָן דער שפּיץ פון דער אָרגאַניזאַציע דאַרפען שטעהן בלויז אזעלכע מענשען, וועלכע זענען אפילו אין זייער פּריוואַטען לעבען נישט אין קיין שום סתירה מיט די גרונד־פּרינציפּען פון דער יודישער רעליגיע.

ווען די מזרחיסטען האָבען איבערגע־געבען ווייצמאַנ'ען זייערע פּראָטאָאורפען געגען פריזלאַנד, האָט ווייצמאַן מסכים געווען צו רעזיגנירען פון דער חאַהל

פון פריזלאַנד'ן, ער האָט [...]
דערט, אז פריזלאַנד זאָל [...]
אין דער עקזעקוטיווע אַלס [...]
נער בעאַמטער מיט שטימ[...]
מזרחיסטען האָבען שוין געז[...]
מסכים געווען און אזוי האָט [...]
געשעהען, וואָס די זשורנאַליס[...]
בען שוין נעכטען ביי נאַכט א[...]
נראַפירט צו זייערע צייטונג[...]
צוזאַמענשטעל פון דער פּ[...]
עקזעקוטיווע איז א זיכערע, [...]
בעזאָלט אַריינקומען אין דער ע[...]
קאָלאַנעל קיש, סאַקער און [...]
טאָלד, אויסער דעם פריזלאַנד [...]
אַמטער,

ביי נאַכט האָבען זיך די [...]
איבערלעגט די זאַך און זענ[...]
געקומען צום קאָנגרעס מיט [...]
קלערונג, אז זיי וועלען פאַר [...]
פאַל נישט מסכים זיין צו דע[...]
פון פריזלאַנד'ן אין דער עק[...]
און זיי וועלען דערפאַר שטימ[...]
דער פאַרגעלעגטער ליסטע.

עס הערשט ווידער א קריזי[...]
אָהן די שטימען פון "מזרחי"
עקזעקוטיווע נישט האָבען פאַ[...]
נויטיגע מעהרהייט אויפ'ן קאָנגר[...]

* * *

אויפ'ן קאָנגרעס־פּלענום איז [...]
נאַכט פון דאָנערשטאָג אויף פריי[...]
ווען זעהר לעבעדיג. די זיצונג [...]
פערצויגען ביז דריי זייגער פאַר[...]
מען האָט ערלעדיגט די רעזאָלו[...]
דער פינאַנץ־ווירטשאַפטליכער און [...]
פּאָליטישער קאָמיסיע.

א לייזענשאַפטליכער קאַמף [...]
געפיהרט בעזונדערס ארום די [...]
ציעס פון דער פינאַנץ־פּאָליטיש[...]
מיסיע. די דאָזיגע קאָמיסיע אי[...]
מען צווישען אנדערען מיט ד[...]
שלאָג, אז צוליב דער טובה פון [...]
ניסטישע הויפּט־פאָנדען, וואָס די[...]
דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל, [...]
פערמאָטען ווערען זאַמלונגען פ[...]
זונדערע פאָנדען פון פּראַקטי[...]
גרופּען, וואָס זענען פערטרעטע[...]
קאָנגרעס. געגען דאָזיגען פאָרש[...]
גען שאַרף ארויסגעטרעטען די "ה[...]
דעלעגאַטען, וועלכע האָבען אין [...]
פאָרשלאָג געזעהען א סכנה פאַר [...]
בעזונדערע אַרבייט־פאָנדען, ווי [...]
און אנדערע.

אין זאַל איז פשוט ענטשטאַנען [...]
אזוי אז ס'איז כמעט אונמעגליך [...]
דורכצופיהרען די אַבשטימונג. נ[...]
מעגליגע געוועהנליכע אַבשטימונג[...]
כע האָבען נישט געקאָנט דערפיה[...]
רען ביז צום סוף, האָט דער פּ[...]
מאָצקין איינגעאָרדענט א דריטע[...]
טליכע אַבשטימונג, ביי וועלכער [...]
אָנגענומען געוואָרען דער פּ[...]
פון דער קאָמיסיע.

אין די ווייטערע רעזאָלוציע[...]
דער פינאַנץ־פּאָליטישער קאָמיסי[...]
כע זענען אָנגענומען געוואָרען [...]
אָנגענומען, ווי אזוי דורכצופיהר[...]
רונגען, אז די הוצאות זאָלען [...]
בעהאַלטען ווערען אין די ראַ[...]
די הכנסות. עס זענען ווייטער [...]
די רעזאָלוציעס, וואָס גיבען דע[...]
קוטיווע די פולמאַכט דורכצופיה[...]
נויטיגע פערהאַנדלונגען און ע[...]
אויפצונעמען א הלואה.

א נייעס האָט דאָ די קאָמיסי[...]
געבראַכט דורך דעם שאַפען א[...]
קאָנטראָל־אַמט. די קאָמפּעטענץ [...]
זיגען אַמט איז עהנליך צו דער [...]
טענץ פון די העכסטע קאָנטראָל[...]
אין די מייסטע מלוכות. דער [...]
קאָנטראָלער וועט האָבען א פר[...]
טריט צו אַלע ווירטשאַפטליכע [...]
נאַנציעלע אינסטיטוציעס פון [...]
ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און [...]
אָבגעבען א בעריכט דער עקז[...]
איבער דער צוועקמעסיגקייט [...]
אין דער אינסטיטוציעס גע[...]
ווירטשאַפט.

אין די אָנגענומענע פּאָליטיש[...]
לוציעס ווערט ארויסגעשטעל[...]
פאָדערונגען צו דער מאַנדאַט[...]
און, וואָס דער עיקר איז, [...]
מיט א גרויסער שטימען־מעהרה[...]
שטעטיגט דער אָבמאַך ווענען [...]
דישער אַגענץ.

באַזעל, 9. סעפּטעמבער [...]

לאדזער כראניק.

1909 דאַרף זיך מארגען רעגיסטרירען!

(פ) מארגען, דעם 15. ר. ח. הויבט זיך אן די רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1909. פון 1. קאמיסאריאט דארפען זיך רעגיסטרירען אלע, וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט A, B, C, D, E, F, G; פון 7-טען קאמיסאריאט — A, B, C, D, E, F. אלע מוזען מיטנעמען דאָקומענטען.

נאכט-דיזשור אין די אפטייקען.

(§) היינט בינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: אנטאניעוויטש, פאביאניצער 50, לאנדזשינסקי, פיעטריקאווער 164, סאקאלעוויטש, פושעיאוו 19, רעם ביעלנסקי, אנדזשעיא 26, זגודעלעוויטש, פיעטריקאווער 25, קאמפערקיעוויטש, זגערזשער 54, טראווקאווסקא, פרושע־זשינער 56.

שטאטישע אַרבייטער גרייטען זיך צו א שטרייק.

(§) נעכטען איז פאַרגעקומען א קאנפערענץ פון אלע פעדעראציעס פון די שטאטישע ארבייטער, אויף וועלכער ס'איז בעשלאסען געוואָרען כאלאמאל זיך ווענדען צום מאגיסטראט מכח דעם שוין לאנג איבערגעריפענעם 30 פראצענטיגער לוין-העכערונג. ס'איז אויך בעשלאסען געוואָרען צו פאָדערן פון מאגיסטראט צוזאַמענצורופען א געמישטע קאמיסיע דעם 15. ת. ח.

א חוץ דעם וועט געשאפען ווערען א מיטינג פון אלע שטאטישע ארבייטער, אויף וועלכען ס'וועט בעשלאסען ווערען אנצוהויבען א שטרייק אין פאַל ווען דער מאגיסטראט וועט נישט נאכקומען די ארויסגעשטעלטע פאָדערונגען.

די הכנות צו די שטאט-ראט-וואהלען אין לאדז

א בלאק פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען.

(ג) מארגען, דאנערשטאג פריה קומט צוריק פון באזעל דער. דר. י. ראזענבלאט. דערמיט צוזאַמען וועט פאַרקומען אין לאקאל פון ציוניסטישען קאמיטעט א בעראטונג וועגען שאפען א בלאק פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען צו די שטאדט-ראט-וואהלען.

אויפגעריסען א וואהל-מיטינג פון די כאַדעסעס.

(ב) עהרענעכטען איז פאַרגעקומען דער ערשטער וואהל-מיטינג פון די כאַדעסעס. צום מיטינג זענען געקומען א גרעסערע צאהל אנהענגער פון פ. פ. ס. און ב. פ. ר. וועלכע לעצטע האבען געשטערט און געשטערט א נישוואלדינער טומעל, צוליב וואס דער מיטינג האט געמוזט ווערען איבערגעריסען.

יודיש-דעמאקראטישער וואהל-בלאק.

פון דער יודישער פאלקס-פארטיי מעלדעט מען. מאנטאג האט דער יודיש-דעמאקראטישער וואהל-בלאק אנגענומען א פלאטפארמע מיט פאַרשטעהער פון 22 פאַראיינען, וועלכע זענען אין אהם איינגעשלאסען. ס'איז איינגעשטעלט געוואָרען א פלאטפארם און ס'איז אויך געוואָרען בעשטימט געוואָרען נאָך אויף א וואהל-קאסע.

וואהל-קאמיסיעס הויבען פרייטאג אן אַרבייטען.

(פ) מארגען קומט פאר אין שטאדט-ראט-זאל א זיצונג פון אלע פאַרזיצער פון די קרייז-וואהל-קאמיסיעס. די לעצטע וועלען בעקומען געהעריגע אינסטרוקציעס און מאטעריאלען. פרייטאג וועלען די וואהל-קאמיסיעס אנהויבען ארבייטען.

אויך אינוואלידען געהן מיט אַן אייגענע ליסטע.

(אי) דער פאַראיין פון די קריגס-אינוואלידען האט אויף א פארזאמלונג בעשלאסען ארויסצושטעלען אַן אייגענע קאנדידאטען-ליסטע צו די וואהלען. מיט א בעזונדערע ליסטע טרעט אויך ארויס דער פאַראיין פון די פאבריקס-מייסטער.

ס'זענען געוועהלט וואהל-קאמיטעטען.

פרויען ביי דער וואהל-אַרבייט

(אי) די פוילישע פרויען-ארגאניזאציעס ביי פ. פ. ס. פון די ענדעקעס א. א. האבען איינגעשטעלט אנגעשטעלטע קאנדידאטען, וואהל-קאמיטעטען. ביי די פ. פ. ס. האט די רעלעטע פאַרטיי... לאזען פרויען-קאנדידאטען אלס ראטסמענער.

וואהל-בעראטונג אין פוילישער מייסטער פאראיין.

נעכטען 8 אזייגער אוונט איז פאַרגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון ווינצערעק פון פוילישער-מייסטער-פאראין, ה' ה. קאמינסקי א פאַרזאמלונג פון די פאַראייניגטע יודישע פוילישער פאַראיינען געווען ווי: ענגראסיסטען, קאלבער שטעסער, רעסטאראטערן, בראָשען, און בעלאגער פוילישער פאַראיין בעשלאסען דעם די שטאדט-ראט-וואהלען. נאך א לענגערע דיסקוסיע איז געוואָרען געפירט צו קאנטאנס דער פארשלאג פון שטעל־מער-פאראיין ה' איזען וועגען די נויטווענדיגקייט צו שאפען א בלאק פון אלע לאָדזשער יודישע הענדלער פון ארטיקעל פון ערשטען נויטוענדיגקייט: בעקערס, פלייש־הענדלער, עקוויפט-הענדלער און ר. גל. צוזאמען מיט די פאַראייניגטע פוילישע ארגאניזאציעס.

לאדז אהן ברויט.

בעקער-מייסטער בעשטראפען מיט 5 הונדערט זל. יעדען מיטגליד, וואס וועט וואגען צו באַקען ברויט.

(ג) נעכטען פארמיטאג האט זיך אין שטאדט געשפירט א מאנגעל אויף און זעמעל, וואס ווערט איצט, בעת'ן בעקער-שטרייק, אויסגעבאקען אין אלע לאדזער בעקערייען. אבער נאכמיטאג איז שוין געווען זעמעל לרוב.

מחמת דעם, וואס נישט אלע בעקער-ארבייטער זענען ספעציאליזירט אויף ווייסען-געבעקס, און די ערערבישען פון געבעקס זענען גרוים, מוזען די בעקעריי-אונטערנעהמער אין פיל פאַלען ספעציעל אנגעהמען גוייע בעקער-ארבייטער. צוליב דעם האט זיך די ארבייטסלאזיגקייט צווישען די בעקער-ארבייטער אין לאדז א ביסעל פארקלענערט.

ווי די בעקעריי-בעזיצער מיילען אונז מיט, איז אויף א בשותפות'דיגער בעראטונג צווישען דעם קריסטליכען בעקער-צעך און דעם יודישען בעקער-מייסטער-פאַראיין בעשלאסען געוואָרען צו בעשטראפען מיט 500 זל. יעדען בעקער-מייסטער, ביי וועמען מען וועט געפינען א פריש אויסגעבאקען ברויט אדער אפילו א זויערס צו א טייג אויף ברויט.

בלוטיגע געשלעגען אויף די פאַרלעזונג פון אהרן וואל אין פילהארמאניע-זאַל.

(:) נעכטען אוונט איז אין פילהארמאניע זאל פאַרגעקומען א פאַרלעזונג פון דעם געוועזענעם פועלי ציוניסט אהרן וואל. א. ר. ט. „ציוניזם, פועלי ציוניזם — א רעאקציאנערע אוטאפיע“. די פאַרלעזונג האט צוגעצויגען א זעהר גרויסען עולם, צווישען וועלכע עס האבען זיך אויך געפינען אנהענגער פון פועלי ציון.

די אַרדנער זענען בעשטאנען פון יידען און קריסטען. די קריסטליכע אַרדנער האבען ארויסגעווארפען א טייל פון די פערזאמעלטע, וועלכע זייערע יודישע חברים האבען אנגעוויזען אלס נישט געוואונשען.

א געוויסען לאזעגרא האבען די קריסטליכע און יודישע ארדנער ארויסגעווארפען פון די שטונען, דערביי האט אייבער א געשריי געטאן: „זשידזשי דא פאַלעסטיני!“ די גאנצע צייט פון דער פאַרלעזונג איז געווען א טומעל.

פון עולם האט מען צוגעווארפען דעם רעדנער פערשיעדענע פיינדליכע איבעררופען, ווי למשל, דו ביסט ארויסגעטרעטען פון פועלי ציון, ווייל מ'האט דיר נישט געגעבען 2 שטובען מיט א קיך.

דו האסט דיר געוואלט עפּנען א ביוראָ אין לובלין און כדומה נאך אזעלכע שעהנע אייסרופען. פאַר גרוים כעס וואָס עס בעקומט אהם נישט די רעדע, האבען זיך די ארדנער געווארפען מיט די פויסטען אויף ד טומלערס.

עס איז אויסגעבראכען א בלוטיגע געשלעג, ביי וועלכען עס זענען פאַרוואונדעט געוואָרען 2 ארבייטער, פועלי ציוניסטען.

די ארויסגערופענע פאליציי האט זיי ערטייילט הילף. עס זענען אויך דא עטליכע לייכט פערוואונדעטע..

ביידע ראדאשיצער רביים קומען קיין לאדז.

(ג) קומענדיגען זונטאג ביינאכט ווערט דורך די ראדאשיצער חסידים אין לאדז ערוואַרט דער ראדאשיצער רבי ר' ישראל יוסף, וועלכער וועט צו די ערשטע סליחות ארויס אויפ'ן בית-עלמין, וואו ער וועט האלטען אויפ'ן פאָטער'ס קבר א דרוש.

מיר דערוויסען זיך, אז אין די סליחות-טעג וועט אויך קומען קיין לאדז דער ראדאשיצער רבי ר' חיים אשר'ל, וועלכער וועט האלטען א הספד אויפ'ן פאָטער'ס קבר.

א פאראבעק דער'הרג'עט מיט אהאק זיין ברויטגעבער

ווייל ער לאזט איהם נישט התונה האבען מיט זיין טאכטער.

אין דאָרף קלעטשעוו, ביי לאָדז, האט געוואוינט א רייכער פויער סטאניסלאוו זאקזשעווסקי. ביי זאקזשעווסקי'ן האט געארבייט א געוויסער אנדרזשיי טעסקע, וועלכער האט זיך פערליבט אין זיין ברויטגעבער'ס טאָכטער. די טאָכטער איז אויך נישט געווען גלייכגילטיג צו טעסקע'ן דער פאָטער דערוויסענדיג זיך וועגען דער ליבע פון זיין טאָכטער מיט'ן פאראבעק האט בעשלאסען וואס גיכער צו שטעלען א חופה מיט א רייכען זוהן פון דעם איינגענעם דאָרף.

ווען דער טערמין פון דער חתונה איז שוין געווען בעשטעטיגט און טעסקע האט בעזעהן, אז ער וועט דא גארנישט העלפען האט בעשלאסען זיך נוקם צו זיין אין זיין בעל הבית. דאס האט ער אויך איינגעפיהרט. בעת זאקזשעווסקי איז געגאנגען אין נאָהענטען וואלד איז איהם טעסקע נעכאַלען מיט א האק און איהם דער'הרג'עט אויפ'ן ארט.

דער מערדער איז אנטלאפען. די פאָליציי פיהרט וועגען דעם ענין א שטרענגע אויספארשונג. אָבער ביז איצט איז נישט געלונגען צו קומען אויף די שפורען פון מערדער.

אח, פרוי צווייער, פרוי צווייער!

פאַר וואס האט איהר איבערגעלאזט אַן אנגעצינדענע פרימוס-מאשינקע אין שטוב

און אזוי אומגליקליך געמאכט אייער שכנ'טע הערשענשטארס, וועלכע ראנגעלט זיך איצט מיט'ן טויט?

(ג) אויף פיעטשאַוואַ 12 איז נעכטען פאַרגעקומען א שרעקליכער פאַרפאַל, פון וועלכען עס איז געפאַלען אלס קרבן א יודישע פרוי, וואס ראנגעלט זיך איצט אין שווערע יסורים מיט'ן טויט. די אינוואוינערין פון וועלכען הויף רעגינא צווייער איז נעכטען ארויס פון איהר וואוינונג איבערלאזענדיג אין שטוב אַן אנגעצינדענע פרימוס-מאשינקע.

די מאשינקע איז געשטאנען נעבען פענסטער און צוליב דעם האבען זיך צוגעלאפט די פאַרהאנגען. וועלכע האבען תיכף אנגעהויבען צו ברענען. די שכנים, וועלכע האבען בעמערקט דעם רויך זענען צו צו דער טיר און דורך דעם שלי־כשעל-לאך בעמערקט די אנגעצונדענע מאשינקע. מורא האבענדיג פאַר אַ'אויפרייס האבען די שכנים איינגעבראכען די טיר אין איינער פון זיי האט ארויס־געווארפען די מאשינקע אין קארידאר, אבער אזוי שלומזל'דיג, אז זי איז געפאַלען אין קאפ פון דער פרוי רבקה הערשענשטאַרט פון דעם זעלבען הויז. אין דער שרעקליכער ווארט האט די מאשינקע ארויס געשפּריצט די אומגליקליכע פרוי איז שטאַרק פאַרבראַנט.

עס איז געוואָרען א רעש און א טומעל. די אומגליקליכע פרוי איז ארומגעלאפען איבער'ן קארידאר ווי א ברענענדער פאַקעל. די שכנים האבען זוּכעכאפּעט מיט קאלט וואסער. די פלאמען האבען זיך מאַקע איינגעלאשען, אבער די אומגליקליכע פרוי האט פּנים וואסער בעקומען שווערע בראנד-וואונדען אויפ'ן גאַנצען קערפער. אין א האפּנונגסלאזען צושטאנד האט זי די פאָגאָטאָווע אבגעפיהרט אין פאזנאנסקי'ס שפּיטאל.

שטרייק פון די קאמאשען-שטעפּער ליקווידירט

(ב) דער שטרייק פון די קאמאשען-שטעפּער, וועלכער האט געדויערט איבער א וואך צייט איז ענדליך געכטען ליקווידירט געוואָרען.

אויף א געמיינזאמער קאנפערענץ פון די ארבייטער און אונטערנעהמער איז מען געקומען צו אַ'אויסגלייך, לויט וועלכען די ארבייטער, וואָס פערדינען ביז 5 זל. א טאָג בעקומען א 25 פּראָצ. בענטזונגע הוספה, די וואָס פערדינען איבער 5 זל. א טאָג בעקומען 17 און א האלבען פּראָצענט הוספה. גלייך נאָך דער קאנפערענץ זענען די ארבייטער צוגעטרעטען צו דער ארבייט.

דער שוסטער-שטרייק דויערט נאָך.

א ים פון צרות, פיין, יסורים און טרעהרען

האט נעכטען געשטראמט אין לאקאל פון „לאדזער טאגעבלאט“.

דעלעגאציע פון געזעלש. אינסטיטוציעס שילדערען די נויט פון דער פעראיימטער יוד. בעפעלקערונג.

די מעלדונג אין נעכטיגען „לאדזער טאגעבלאט“, אז דער דעלעגאט פון די לאדזער „לאנדסמאנשאפט“ פון אמעריקא וועט אויפנעהמען פאַרשטעהער פון אינסטיטוציעס און פריוואטע פּערזאנען אין לאקאל פון אונזער אדמיניסטראציע, האט געמאכט א רעש אין שטאדט.

פון זייגער 10 אן איז דאס לאקאל פון „לאדזער טאגעבלאט“ בעלאגערט געוואָרען פון דעלעגאציעס פון פילאנטראפּישע אינסטיטוציעס און פריוואטע פּער־זאנען.

די ערצעהלונגען און שילדערונגען פון די בעזוכער האבען אבגעשפּיגעלט מיט צרות, פיין, הונגער, יאוש און אומגליקען: ווי אויפ'ן עקראן, האבען זיך גע־בילדעט טראגעדיעס, שווערע איבערלעבונגען, פאמיליען-דראמעס; א ים פון ליידען און יסורים.

מען איז געקומען אהער געוואויר ווע־רען פון מענשען, קונדער, קרובים אויף יענער זייט ים, הערען א לעבעדיגען גרוס פון זיי, דערצעהלען זיך פון האַרצען. איינער בעט צו ווירקען אויף די איינענע, חיי בער צו מאכען זייערע הערצער, אַנ'אַנ־דערער דארף באלדיגע הילף, קאן שוין מעהר נישט ווארטען, ס'איז באַ מיט עד נפש“.

מיר ברענגען איינגיע פאראקטערים־טישע מאמענטען:

ר' מנשה!

א חסידישער יוד אין די עלטערע יאה־רען, קומט אריין, שטעלט זיך פאַר. ה' ראזענשטיין דערקענט איהם דאס זעגט איהר? ר' מנשה!

יא, מנשה. דער יוד דערצעהלט שווער אב, דערצעהלט זיין לעבענס-טראגעדיע, אויף די עלטערע יאהרען, האט אליין זיך נישט פון וואס זיך מפרנס צו זיין, האט א טאכטער מיט 4 קינדערלעך אויף זיינע פּלייצעס. איינציג געוועזען א שמת בחלקו, ווען די טאכטער זאל זיך קענען נעהמען צו עפּעס!..

וואו איז ער ערגיץ מיין געשפּאַן?

— מיט 34 יאהר צוריק האט געצייל ב. איבערגעלאזט זיין מעוברת'ע פרוי, אוועק קיין אמעריקא, א ראדזינער חסיד, געהאט פון איהם גרוסען, פון ניו-יארק, פעטערסאן, משיקאגא, שפּעטער פאַר־שוואונדען, האט רחמנות, אַן עגונה, טרעהרען גוסען.

נאר דעם חוב...

איינער דערצעהלט: דעם ברודער גע־געבען צו דער אבריינזע קיין אמעריקא א „ליבעדיגען“ 100 רובל-שטיק; אין דער צייט פון קריזיס אין אמעריקא איהם פון ראגען נעשיקט שטיצע. איך וויל פון איהם גארנישט, זאל ער מיר אבשיקען ס'מיינע אין שוין!...

א מלחמה-קרבן.

א לאנג-געקליידעטער חסידישער יוד, רעדט מיט ה' ראזענשטיין ענגליש. דער־צעהלט זיין טראגישע לעבענס-געשיכטע: א גרויסער סוחר געווען, געפיהרט גע־שעפטען מיט ענגלאנד, אמעריקא, פראנק־רייך, געווען א פערטרעטער פון גומי-ארטיקלען, געהאט גרויסע קאנטעס אין באנק, גארנישט לאנג געווען אויף דער מאמער הויך פון עשירות און כבוד, גע־האט א לוקסוס-וואוינונג, און אבגעשיקט — צו שטיצע!

15 דאלאר א חודש בעקומט ער פון א שוועגער אין אמעריקא, האט נאך פיל קרובים אין אמעריקא, קיינער העלפט איהם נישט! — ווייגט און לייפעט אין דער נעכטיגער נגיד און היינטיגער אומגליק־ליכער יוד.

וואו זענען מיינע קינדער?

ס'וויינט א מוטער-הארץ, גיסט מיט בימערע טרעהרען: מיינע קינדער, אויפ־געצויגען זיי, געמאכט פאר מענשען, אוועק אין דער ווייטער וועלט, אַן אלמנה, א מעדעל פון 25 יאהר, מאַכט שניידא־ווארקעס, ארבייט שווער און ביטער 20 שעה אין מעת לעת. און פערדינט 3 ביז 4 זל. א טאג, און זיי, מיינע קינדער, אינה־רע ברידער, ווי אונזם ארויין: מ'הערט נישט און מ'זעהט נישט! מ'שרייבט, מ'בעט רחמים, טרעהרען גיסען זיך, ווינט און הערשעט, כ'קאן זיך נישט בע־רוהיגען דאס צעבראכענע מוטער-הארץ.

* * *

א חוץ די פריוואטע פערזאנען האבען זיך אויך געמאלדען א רייה דעלעגאציעס פון געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וועל־כע ה' ראזענשטיין האט מאך ביז איצט נישט בעזוכט. צווישען אנדערע זענען גע־קומען דעלעגאציעס פון די פאַראיינונג־ען יודישע ספארט-פאַראיינען, אגראַ־פא „הרצליה“, די געזעלשאַפט „ארט“, „תלמוד תורה“, „מחזיקי הדת“, „חבר של אמת“, „לינת החולים“, יתומים-הויז (זגערזשער 40), „הכנסת כלה“, יתומים-הויז (פילנאצנא 38), כאנציאריום „ראַ־זאליגא“, צענטראלע-פערקויפער-פעראיין א. אנד.

אלע דעלעגאציעס האבען פאַרגעשטעלט די טעטיגקייט פון זייערע פאראיי־נען, געשילדערט די נויט פון דער יודי־שער בעפעלקערונג.

ה' ראזענשטיין האט פערשפּראָכען צו בעזוכען די אינסטיטוציעס און אויף ווי־פיל ער וועט האבען די מעגליכקייט, וועט ער זיי אונטערשטיצען.

— שלוס —

קופאָן № 85

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון'ם דאָזיגען קופאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט, מאנטאג, דעם 11. סעפט. פון 8—9 אוו.

טעאטער און מוזיק

היינט דער אינטערעסאנטער ראַדאמסקי-קאנצערט.

היינט מיטוואך טרעט אויף אין „פילהארמאניא“ פאַר זיין אבפאהרען קיין אמעריקא דער בערימטער טענאָר און אויסגעצייכנעטער זינגער ה' סערגיי ראַדאמסקי. אין פראגראם פון קאנצערט געהען אריין די בעסטע און מאדערנסטע לידער פון די יונגסטע קאמפאזיטארען.

ה' ראַדאמסקי וועט זיך זינגען פער־שיעדענע בעקאנטע און אומבעקאנטע אריעס פון טעאטער און איטאליעניש, פראנצויזיש, ענגליש, דייטש, רוסיש, שפאניש און יודיש. נאך בעזונדערס איז אינטערעסאנט די נייע און ביי אונז נאך נישט געהערטע גרעסערע „גיאסטא בעשט לינסקי“ פון סעלמא לאגערלעף, וועלכען האט ארויסגעהאפען אמת'ע ענטציקונג און בעוואונדערונג אומעטום, וואו ה' ראַדאמסקי האט זי נאך געזונגען. ה' ראַדאמסקי וועט אויך זינגען איינציגע זעהר שעהנע און נייע יודישע פאלקס-לידער וועלכע מיר האבען דא נאך אינגעהויפט נישט געהערט.

דער ראזינער קאנצערט זאגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאנט און עס איז צו האפען, אז דאס יודישע לאדז וועט נישט אדורכלאזען די געלעגענהייט צו הערען דעם איינציגען קאנצערט פון אזא גרויסען יודישען קינסטלער, ווי עס איז ה' סערגיי ראַדאמסקי.

בלוטיגער מיטינג אין דער שמאטישער ציגעלניע.

(§) נעכטען איז פארגעקומען א מיטינג אין דער ציגעלניע אין ראקאטשין. צום מיטינג זענען געקומען א גרויסע צאהל ארבייטער פון פערשידענע ריכטונגען. נאך די רעדעס פון די ענפערזונצעס האט גענומען א ווארט דער פארשטעהער פון די קלאסען-פאראיינען, יוזעף זאפלאטש־ניק.

זיין רעדע האט ארויסגערופען אַ זאַל א שטורם פון פראטעסטען. אין א געוויסען מאמענט זענען צו איהם צוגע־לאפען די ארבייטער ווישעשארעק און פרזעסקי און זיי האבען איהם אנגעהויבען שלאגען מיט אייזערנע שטאנגען ביז ער איז אנגעדערגעפאלען אויף דער ערד פערגיססענדיג זיך מיט בלוט.

דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט, אז זאפלאטניק האט בע־קומען 5 שווערע וואונדען אין קאפ.

ווען צוויי קריגען זיך...

(אג) בעת דער איצטיגער וואהל-קאמ־פאניע בעמערקט זיך בעזונדערס א שאר־פער קאמף צווישען די רעכטע אין די לינקע נ. פ. ר., וועלכע האבען פריהער געהערט צו איין פארטיי. דער רעפּיטאַט מיכאלאק האט אין לעצטען נומער „גלאס חאבאטניטשע“, פאַרגעווארפען דעם ראט מאן זובערט, אז ער האט גענומען לאַ־פאָזיקע.

ראטמאן זאבערט קלאגט אן דעם רעפּ. מיכאלאק און גערישט פאר רכילות.

דער אַנטיסעמיטיזם פון „ראזוואי“ פאַר יודיש געלד...

דער נעלטינער „ראבאטניק“ שרייבט וועגען לאדזער „ראזוואי“, וועלכער פיהרט א קאמף פאר אבהויבען די פּאָ־ליצעיט — אין לאדז, וואָרפענדיג דעם לאזונג: „גידער מיט די יודען“...

זעהט אוים, — זאגט דער „ראבאט־ניק“, — „גידער מיט די יודען“ מיינט דער „ראזוואי“ נאר די וואס געבען איהר נישט קיין אנאנסען. ווארום דער ראזוו־נער „ראזוואי“ בעקעמפט די יודען נאָר מיט דעם געלד, וואס די יודען בעצאהלען איהם פאַר א אנאנסען.

אז אך און וועה צו די יודישע אנגאַ־טען-געבער פון „ראזוואי“, אז דער „ראבאטניק“ מוז זיין זייער מוסר-זאגער.

טעלעפאניסטעס פאָדערן א לוין-הוספה.

(§) צום דירעקטאר פון לאדזער טעלע־פאן-סטאציע האט זיך נעכטען געווענדעט א דעלעגאציע פון טעלעפאניסטעס, וועל־כע פאָדערן א לוין-הוספה. דירעקטאר יערכסקי האט דעם ענין פאר נישט אויס־געשעלט. קיין טעלעפאן-שטערונגען דערהאט נישט...

„דאָס לאַנד פוּן שרעק"

(ענדע פון זייט 4)

בעזאַמעלט אין שוואַרצבאַרד'ן צו די שולדיגע אין די גרויסע פערברעכענס האָבען זיך ב"י איהם קאָנצענטרירט אויף דער פּערזאָן פון פּעטלורא — פון דאָגען שטאַמט עס דער פאַטאַלער רעוואָלווער-שאָס פון דער גאַס ראַסין.

„דאָס פראַנצויזישע געריכט פון געשוואָרענע — פערענדיגט די ליגע פאַר מענשען-רעכט — וו„ט משפט'ן שוואַרצבאַרד'ן. אָבער אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק וועלען זיך צוזאַמען מיט איהם געפינען אַנדערע בעשולדיגטע — די אַלע, וואָס האָבען געמאַכט און דערלאָזען פּאָגראָמען. דאָס איז די זונגעהויערע וויכטיגקייט פונ'ם פּראָצעס. מען וועט דאַרפען געפינען די אמת'ע אויטאָרען פון די צעהנדליגער טויזענ־דער אונשולדיגע קרבנות. מענער און פרויען, זקנים, זויג-קינדער און דערוואַקסענע. פערשטעהט זיך, אַז נישט אַלע אוקראַינער פּאָליטיקער און די אוקראַינער בעפרייאונגס-בעוועגונג אַלס אַזעלכע זענען שולדיג אין די שרעקליכע טאַטען. עס זענען געוועזען אוקראַינער פּערזענליכקייטען, וואָס האָבען נישט פּעראייניגט זייער גורל מיט פּעטלורא'ן, פערשטעהענדיג, אַז מען קען נישט בויען די אוקראַינישע זעלבסטשטענדיגקייט אויף יודישע טויטע.

אַלע פריינד פון פעלקער-פרידען ווילען, אַז אויף דעם פּראָצעס זאָלען נאָר פער'משפּט ווערען די אמת'ע שולדיגע אין די שחיטות, און אַז דאָס אוקראַינער פאָלק זאָל נישט ליידען אין זיין עהרע צוליב די פעהלערין, וועלכע עס זענען בעגאַנגען און איהם געמאַכט בעזעהן זיינע שלעכטע טיהרער. זאָל דער פּראָצעס העלפען ביים אָפּריינינען די לופט און העלפען צום שאַפען בעסערע בעציהונגען צווישען די אוקראַינער און יודען, וועלכע וואוינען בשכנות אין אוקראַינא, גאַליציען און וואָהלין. דאָס איז אין אינטערעס פון ביידע צדדים. פון דעם דענגט אָב דער גורל פון די שפּעטערדיגע בעציהונגען פון ביידע פעלקער.

די פראַנצויזישע גערעכטיגקייט וועט אַרויסטראָגען איהר אָביעקטיוען און אונבעאיינפלוסטען משפּט!

דאָס איז די שטעלונג פון דער ליגע פאַר מענשען-רעכט צום שוואַרצבאַרד-פּראָצעס און כדי צו מאָטיווירען איהר שטעלונג פּובליצירט די ליגע אַ גאַנצע רייהע דאָקומענטען. קודם כל דעם אויפרוף, וועלכען פערשידענע אינטעלעקטועלע פראַנצויזישע פּערזענליכקייטען מיט אַנאַטאָל פראַנס'ן אין דער שפּיץ האָבען אין 1920 אַרויסגעלאָזען געגען די פּאָגראָמען. דער אויפרוף ווענדט זיך „צו אַלע פעלקער פון דער וועלט", אַז זיי זאָלען זיך אָננעהמען פאַר דעם שרעקליכען הימעלשרייענדען פערברעכען, פון וועלכען איין פאָלק איז אַ קרבן".

דעם אויפרוף האָבען אונטערגעשריבען געלעהרטע, פּאָליטיקער, שרייבער, קינסטלער און אפילו אַ גלח.

די ליגע פערעפענטליכט אויך אַנ־אינטערפּעלאַציע, וועלכע איז אין 1920 אַריינגעטראָגען געוואָרען דורך יודישע און נישט-יודישע דעפּוטאַטען אין פּוילישען סיים וועגען די אכזריות'דיגע מעשים פון די פּעטלוראַווצעס.

שטאַרק בעשולדיגענד זענען אויך די איבעריגע דאָקומענטען, וועלכע שטאַמען פון אָפיציעלע קוועלען, ווי דער ראַפּאָרט פון זשיטאָמירער שטאָדט-פּרעזידענט פּיוואָטסקי וועגען ערשטען פּאָגראָם אין זשיטאָמיר און דער בעריכט פון דעם סעקרעטאַר פון דער אָפיציעלער קאָמיסיע אויסצופאָרשען די פּאָגראָמען, ה' ליפשיץ, וועגען דעם צווייטען פּאָגראָם אין זשיטאָמיר. ווי אַזוי פּעטלורא'ס גאָהענטער מיטאַרבײַטער אַטאַמאַן סימאָסענקאָ האָט אָרגאַניזירט דעם שרעקליכען פּראָסקוראָווער פּאָגראָם, וואו טויזענדער יודען האָבען פערלוירען זייער לעבען אויפ'ן אכזריות'דיגען אופן — דערצעהלט גאַנץ גענוי דער בעריכט פונ'ם דעניקינען רויטען קרייץ.

פערשידענע, פערשידענע דאָקומענטען ענטהאַלט נאָך דער נומער און אויך אַ דאָקומענטירטע שילדערונג פון פּראָסקוראָווער פּאָגראָם אָנגעשריבען דורך דעם בעקאַנטען פראַנצויזישען שרייבער לואי רובאָ. אַ שילדערונג, וואָס ווירקט דריקענד מיט די שרעקליכע פאַקטען, וועלכע זענען — בעהאַופּטזיניג — איבערגעגעבען אין אַ מילדערנדער פאָרם און אויסמיידענדיג צו שאַרפע פאַרבען — אָבער יעדע שורה פון דער ערצעה־לונג איז שרעקליך!

דאָס איז דער סך-הכל פון דע[ם] „לאַנד פון שרעק". די דאָקומענטען ז[ע]נען בלויז אַ מינימאַלער, קליינער טייל פון אונזער טרויעריגע פּאָגראָם-ארכיווען אָבער אויך די קליינע צאָהל דאָקומענטען איז גענוג צו בעגריגדען די שטעלונג פון דער ליגע פאַר מענשען-רעכט צום שוואַרצבאַרד-פּראָצעס. די ליגע האָט פונאַנדערגעשיקט די מאַטעריאַלען צו אַ גאַנצער רייהע פראַנצויזישע פּער־זענליכקייטען און בעקומען פון זיי העכסט אינטערעסאַנטע און אַלע מיט־פיהלענדע אָברופען וועגען שוואַרצבאַרד'ן, נאָר וועגען די אָברופען אַ צווייטע מאָל.

פּוֹעל בעי דיינע בעקאַנטע זיי זאָלען צו־העלפען פערגיכטען די פליגען—

טיפוס הערשט איז שטאָט!

לעזט אויפמערקזאַם!

נאָך אַ פולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפעהל איך די ג' קונדשאַפט פון איינגענער אויסאַרבייטונג אין

א גרויסע אויסוואהל

געבעטע שטיהל

גערעקט מיט לעדער, גאָבעלין, מאַראָקאָ, זייד, ווי אויך גאָבעלין און זייד־

קאַזעטקעס, מאַטראַצען

פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלער (וואַלע) גאַנדאַלקעס אַטאַמאַנס אַלעס לויט פּאַריזער מאָדעלען פון עכט טרוקען האָלץ. לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע. צוגענגליכע פּרייזען און בעסטע בעדינגונגען.

בעפאָר איהר קויפט, בעט איך אויבעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אַכטונג

י. א. וואַיטשעכאָווסקי

10 נאָוואָמיעסקאַ 10

בּיליג צו פערקויפען:

1 עלעקטרישער פאָרם-טיש) מיט 12 שטרומפּף-פאָרמען
) „ 4 זאָקען-פאָרמען
1 רענדער-מאַשין 3¾ צאָל 236 נאָדעל,
1 אָבערלאָק, 1 קעטעל-מאַשין מיט 2 גרייפער,
1 שפּול-מאַשין, 8 שפּינדעל ווי אויך פערשידענע שטריק־מאַשינען № 9, 8, 7, 5, 3½
צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט".

דרוקזאַכען

אַלערליי

הערין שנעל און פּראָמפּט אין דער פיינסטער אויס־פיהרונג און די מאָדערנסטע שריפט אויסגעפיהרט.

קלעפּסידרעס (טאַרעס-אַנצייגען)

ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט איבער דער גאַנצער שטאָט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעל. 47.

אַלע יודען

ערלעדיגען זייערע רעכטס-קאָנסולטאַנטען-אַרבייטען אינם לאַנגיעהריגען קאָמפּעטענטען-ביוראָ

זינגער, זאַכאָדניאַ 36

פּראָנט, פּאַרטער.

קאָנצערט-דירעקציע אַלפרעד שטראַוך טעל. 13-84.

פילהאַרמאָניע.

היינט, מיטוואָך, 14. סעפּטעמבער

נאָר 1 קאָנצערט

פון ליריש-דראַמאַטישען טענאָר

סערגעי

ראַדאַמסקי

ביים קלאַוויר: דירעקטאָר טעאָדאָר רידער.

אין פּראָגראַם: אַלט-איטאַליענישע און מאָדערנע שפּאַנישע לידער, רוסישע פון ראַכמאַנינאָוו, גרעטשאַנינאָוו, מוסאָרגסקי. אַריעס פון די אָפּערעס: דעמאָן, ריגאָלעטאָ, טאָסקאַ, קאַרמען, אַנדרעאַ שעניער, קאַוואַליער די עסיטו טוי־ראַנדאָט „מאַנאָן" און אַ סך רוסישע פאָלקס-לידער.

איינטריטס-קאַרטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

אונפּאַרטייאישער פעראיין פון יודישע ציימונגס-פערקויפער-פעראיין.

היינט מיטוואָך, דעם 14 סעפּט, פּינקטליך 7 אַ זייגער אין אָוונט קומט פאָר אין אונזער פעראיינס-לאָקאַל פּיעטריק. 66 אַ פערזאַמלונג רעפערירט וועט ווערען, וואָס פאַר אַ שטעלונג מיר זאָלען אָננעמען צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען א. א.

חברים, בעדענקט אַז עס האַנדעלט זיך אום אייגענע אינטערעסען, דעריבער ערשיינט אַלע, וויל קיין איינער טאָר נישט פעהלען.

מיט אכטונג די פערוואַלטונג.

תקעו בחדש שופר

בכסה ליום חגינו

כי חוק לישראל הוא משפט

און טאָמער וועט דיך דיין חבר אָפּנאַרען, זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא פּיעטריקע, 25, דורכגאַנג (זאַכאָדניאַ 52) ווערט לויט'ן אויסטאַוו געמיטענהאַפט ערלעדיגט אַלערליי ביטעס, קלאַוועס זאַ־בעזעפט-שעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַר־וואַלאַניעס, רעקורסען, —וועגען מאַנ־צעפּיעס, פּינטער אין קאָמיסאַר.-זשאַנדו־פּיטעס אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שות־פות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַ־וויזנעס, מאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

שנעל, רעעל און ביליג!

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ רעכטסקאָנסולענט פּיעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52.

שפּיל-אויטאָמאַטען

ערלויבט פון דער מאַכט פאַר קינאָס, קאַווייאַרניעס און רעסטאָראַנס

באָרגט אַרויס און פערקויפט

Wypożyczalnia Automatów Sręcznościowych

Zachodnia 13, m. 3. TEL. 31-08.

א סוויטער-מאַשין

70 צאָל נייעסטע צו פערקויפען. שמיעכאָווסקי, קילינסקיעגאָ № 154

א שיק-יונגעל

וואָס קען לעזען און שרייבען קען זיך מעלדען אין ציוניסטיש-דעמאָקראַטישען וואַהל-קאָמיטעט „התאחדות" שענקעוויטשאַ 35 פון 9—5 אָוונט.

Cholekinaza

(ZIOŁOWA)
H. NIEMOJEWSKIEGO
Skład główny:
Warszawa, Nowy Świat 5,
tel.—504-96.

Stosujc się przy chorobach:

1. Wątroby i na jej tle:
   1. Kamienic żółciowe
   2. Żołtaczka
   3. Chroniczne zaparcio stolca
   4. Katary (nieżyty) żołądka i kiszek.
2. Na tle artretycznem:
   1) Podagra (artretyzm)
   2) Ischias i inne newralgje artretyczne.

Żądać przepisu użycia bezpłatnie do każdego pudełka.

Pod Protektoratem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Wystawa Ruchoma Prób i Wzorów

Przemysłu Krajowego w Łodzi

od dnia 17-go września do 16-go października 1927 r.

Teren Wystawy Łódzkiej w parku „Helenów" zajmuje przeszło 15 hektarów. Główne pawilony kryte przeznaczone na Wystawę obejmują powierzchnię około 3000 m².

Piękny Park i Ogród Kwiatowy. — Pierwszorzędna Restauracja.

Probiernia Win Krajowych i Miodów.

CODZIENNIE KONCERT ORKIESTRY ST. NAMYSŁOWSKIEGO.

Kinematograf Propagandowy. — Radio-Koncerty. — Megafony. — Sport. — Kioski Handlowe. — Szereg atrakcji. — Pozatem program Wystawy przewiduje zabawy ogrodowe, poranki zabawowe dla dzieci, konkursy, przejażdżki łódkami i t. p.

PROGRAM WYSTAWY:

I. Przemysł
Działy: Włókienniczy i Konfekcyjny, Chemiczny i Chemiczno-Farmaceutyczny, Spożywczy, Maszynowy i Metalowy, Mineralny i Górniczy, Techniczny, Elektrotechniczny i Radjotechniczny, Budowlany i Drzewny, Wydawniczo-Graficzny, Przemysłu związanego Rzolnictwem i Ogrodnictwem.
II. Rzemiosła
III. Zdobnictwo i Przemysł Ludowy
IV. Organizacje Państwowe, Społeczne i Komunalne oraz Propaganda Lotnicza i Kulturalno-Oświatowa.

ZGŁOSZENIA PRZYJMUJĄ: w Warszawie Chmielna 32, tel. 234-50, Wydział Propagandowy Wystawy Ruchomej Godziny przyjęć od 2-ej do 4-ej pp. i od 6-ej do 8-ej w. W Łodzi Biuro Parku „Helenów". Łódzka Agencja Wydawniczo-Reklamowa, Łódź, Piotrkowska 85.

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

פאַר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

44 גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44 טעלעפאָן 56-62

Ch. ŁAZNIK

מעבעל שעהן גוט און ביליג. ... בעמערקונג: אויך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען, אוציגער, נייטמאַשינען, סאַמאַוואַרען א. א. וו. איך צאָהל די העכסטע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

צאָהן-אַרצט

S. Sokalski

אַנדזשעיאַ 4 — טעל. 24-13.

„Urbin?"
natürlich nur „Urbin"

Verlangen Sie nicht einfach Schuhcreme, verlangen Sie stets „Urbin"

Ihre Schuhe werden es Ihnen danken!

Urbin
Putzt täglich Millionen Schuhe

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od pon. d. 12 do poniedz. d. 19 września r. b.

Nędznicy (Les Misérables)

Dramat w 12 częściach (serja I i II) podług znanej powieści Wiktora Hugo.
W rolach główn.: Sandra Milovanoff, Gabriel Gabrio, Jan Toulont, Paul Jorge i G. Saillard.

Następny program:

Koło Udręki (La Roue)

Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—50, III—30 gr.
dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

וויכטיג פאַר עלטערן פון פּראָווינץ.

צוויי יונגלעך אָדער מעדלעך פון דער פּראָווינץ וואָס לערנען אין לאָדזשער שולען, קענען בעקומען בעקוועמע וואוינונג און בעקעסטיגונג ביי אַנ־אינטעליגענטער פאַמיליע. אָפּפערטען אונטער „שול-קינדער" אָפּצוגעבען אין אַדמ. פון „ל. ט."

ציליתים-פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים כמו מערק ש״ז, ווי אויך טליתים כתנות און דעקעס, מיט אויסצייכנונגען, אויך נאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי

א. ה. ציטרינאָוויטש, קאַמיענאַ 1

אין 2. טויער, פאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! ביים ס'וועלען אויך אָנגענומען אַלע טליתים צו וואַשען. 3814

2 צימער וואוינונג, 1 צימער, פּאַרטער אין צענטרום פון שטאָט ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. אָפּערטען אָפּצוגעבען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „Mulbsjaw"

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די לעצטע מאָדעלן דאַמען-היטע לעצטער פּאַריזער מאָדע און די שענסטע מיטע איבער־אַרבייטע איך אויף געפעלען נאָר פאַר 2.50 זל. געדענקט די אַדרעס: 23 זאַוואַדזקי 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ. מאַכט איך שיפּאָ-וועלור- סאַמעט- און פילץ-היטע אין אַלע פאַרבען און פאַרבען אין פיינסטער אויספיהרונג. דיר פּרייז איז גאָר נאָר פאַר 7 זלאָט אויף אַ קורצער צייט.

„TOBA"

אַבאָנאַמענט-פּרייז: פאַר אַ חודש אין פּוילען 5 זל., אין פראַנקרייך און בעלגיען—20 פראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.

אַנאָנסען-פּרייז: ... פאַר אַ מילימעטער צייל אין טעקסט 16 גר., פרייטאָג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאָג 60 גר., נאָכ'ן טעקסט 12 גר. פרייטאָג, 18 ... 100% טייערער. אויסער דער שטאָט—מיט 50% טייערער. ...

Redaktor wydawca E. Hamburski.

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 16